

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.“ TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

A gazda és a tőzsde. (t. e.)	285
Az adóreformról. I. Cs. Szabó József	286
Még egyszer az őrési forgalomról. Kürti Dezső	288
Földmivelségi miniszter az árvafükrért. S. S.	288
Lótenyésztésünk iránya és lovaink értékesítése. III. L.	289
Magyar marhánk jövője. Várady Géza	290
A kanczák meddőségének okai és azok elhárítása. Equitans	291

Tárca:

Alföldi képek. Az aratás. Éber Ernő	286
Kisbete szakközlemények	291
Vegyes közlemények	292
Közgazdaság, üzlet, forgalom	292
Hirdetések	

A legjobb magvak legolcsóbb beszerzési forrása

MAUTHNER ÖDÖN
cs. és kir.
udvari szállító.

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége
udvari szállítója, a román király Ő Felsége
udvari szállítója. Ferdinánd bolgár fejedelem
Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb
király Ő Felségt udvari szállítója, Fülöp
szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége
udvari szállítója

magkereskedése
(28)

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-IK SZÁM.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

A gazda és a tőzsde.

A magyar agráriusok és nemcsak a tulajdokok, hanem a mérsékelték is akciójukat megfeszített munkássággal odairányítják, hogy a buza ára emberi táplálékra alkalmasságánál fogva az öt megillető magosságra emelkedjék. És miután a tőzsde az, a mely az árakat meghatározza, nagyon természetes, hogy ez az akció a tőzsdét, vagy legalább is a tőzsdének a helyes és igazságos árképződést megakadályozó szerveit érinti. Elméletileg el nem fogadható a tőzsdének megtámadása. Hiszen a tőzsde az árak szabályozója a kínálat és kereslet aránya szerint. Ez az elmélet. Azt tudjuk. De mi a gyakorlatban más képet nyertünk a mi tőzsdénkről. Mint a lágy agyagba, úgy nyomódott bele közgazdaságunk életébe a tiz ujja nyoma. Sohasem látjuk a gazdák mellett, mindig velünk szemben, mindig azok táborában van, a kik ellen mi hadakozunk. Ott láttuk a gabonaelővételi harcban és ott láttuk az őrési kedvezmény miatt keletkezett háboruszkodásban. A határidővel összekötött különbözőzeti játék ellen való akció már egészen ellene irányul.

Most, mikor az Alföldön az aratók fenik már a kaszát, most, mikor arról van szó, hogy mennyi kenyérnek való termett és hogy a gazda meg fog-e buzája terméséből egy évig élni, tengődni fog-e, vagy el fog-e pusztulni egy év alatt, most kétszeresen érdekelhet, hogy beletekintsünk az áralakítás műhelyébe, a tőzsdébe és annak azt a részét világsítsuk meg, a hol a buza árát jóra, vagy rosszra formálják. Ez a *gabonahatáridőüzlet*.

„Megelőzi a tényleges áralakulást, kiegyenliti, enyhíti az árhullámzásokat,“ mondja Tisza István „Magyar Agrárpolitika“-jában. Ha kiegyenlitené, akkor nem lenne most öt és hat forinttal olcsóbb a buza, mint volt a nyolczvanas években. Ha enyhitené, akkor nem következtek volna be ilyen óriási árhullámzások, mint pld.:

1891-ben	10	frt	7	kr.	1	mm.	buza	ára.
1892-ben	9	"	9	"	"	"	"	"
1893-ban	7	"	98	"	"	"	"	"
1894-ben	7	"	5	"	"	"	"	"
1895-ben	6	"	75	"	"	"	"	"

Ha tényleg az állítólagos amerikai tultermelés befolyásolná az árakat, nem történhetett volna meg, hogy 1891-ben 11 frtos árak voltak, a mikor az Unió buzatermése 211 millió hl. volt, az eddig elért legnagyobb amerikai termés, és akkor, mikor csak 180 millió hl. termés az árak mégis nem emelkedést, hanem több, mint egy forintos csökkenést mutattak. Ha tényleg a termelés és fogyasztás arányai szerint alakítja az árakat, hogyan magyarázható meg az, hogy az 1891. évben jobb árak voltak, mint 1892-ben? Az első évben a világ buza-

termése a „Corn Trade News“ adatai szerint 297 és fél millió, a másodikban 294 millió quarter volt és mégis azt látjuk, hogy az első év árai nagyobbak, mint a következő év árai.

De nem is képzelhető, hogy a kínálat és kereslet egymáshoz való viszonya szabályozza az árakat. Hiszen az a buza, a mit a világon termelnek s az, a mit elfogyasztanak, elenyésző kis mennyiség ahhoz a papirosbuzamennyiséghez képest, a mi forgalom tárgyát képezi, a nélkül, hogy egy zsák elmozdulna a helyéről és a melynek az árak alakításában éppen olyan szerep jut, mint az emberi táplálékra alkalmas, sikért tartalmazó acelos búzának. A budapesti tőzsdén eladnak és vesznek 223 millió métermázsa papirosbuzát, mikor a termés 37 millió métermázsa. Hogyan befolyásolhatná akkor az az évenként mutakozó néhány millió termésplusz, vagy minusz az árakat!

Csak azt állítjuk, a mit be is bizonyítottunk. A határidőüzlet *nem* egyhiti, *nem* egyenliti ki az árhullámzásokat és *nem* a termelés és fogyasztás szerint szabályozza az árak alakulását.

Maga a határidőüzlet tényleg talán képes lenne ezt megtenni. Föltehető, hogy igen. De a különbözőzeti üzlettel kombinálva ez róla a tények alapján nem bizonyítható és nem föltehető. Ellenkezőleg azzal szemben, a mit *nem* tesz, látjuk azt, a mit a spekuláció tehet. Az árak lerombolását. A mit maga Tisza István is elősmer idézett brosjében: „Mint minden emberi dolog, *téves lehet a spekuláció számítása is*. A végeredmény ez esetben is a piac valódi helyzetének megfelelő áralakulás lesz s a spekuláció tévedését saját veszteségével fizeti meg, de *hónapokon keresztül idézhet elő a valódi konjunkturának meg nem felelő hamis árakat*.“ Hát akkor a tultermelés, a szükséglet és a készlet aránya bizonytalan számú hónapokig csakugyan firlefcancz, akkor a gazda helyzetének, jólétének, jóvedelmének kulcsa csakugyan egynehány jó, vagy rossz spekuláns kezében van. Honnan tudja meg az a gazda, a ki buzájának árából él, hogy most vannak-e ama bizonyos hónapok és azért olyan alacsony a buza ára, vagy most vannak-e ama bizonyos hónapok, melyek elmúltával a valódi helyzet szerint fog-nak emelkedni, vagy talán még jobban esni az árak. *Ezért kéntelen spekulálni buzájával maga a gazda is*. És azután vele is ugy lesz: ha jól spekulál, megél, ha rosszul spekulál, tönkremegy. A szuppozíciók, bebizonyítandók és negatív bizonyosságok között ez az egy pozitív igazság.

És czítáljunk még egy véleményt, a mi miatt senki sem vádolhat agrárius egyoldalu-

A Zalathnai kénkovandó ipar részvénytársaság

Brassói kén- és mütrágya-gyára alánlja legjobb minőségű mindennemű mütrágyáit

a 1. cz. gazdaközönség figyelmébe. — 100 q.-nál alóli megrendelést legczélszerűbb az „Erd. Gazd. Egylet“ raktárához intézni. —

Árajánlatokkal készséggel szolgál a **KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám.**

(242.)

sággal. „Az agrárizmus harca az ipar és kereskedelem“ című röpiratban „Egy kereskedő“ így védelmezi a tőzsdejátekot, mely szerinte is „a határidő ügyletek alapszándéka“: „Ha a támadások éle ez ellen irányítatik (t. i. a játékok ellen) akkor meg kell engednem, hogy a játékokat erkölcsi szempontból védelmezni egyszerűen nem lehet.“ „... de hozzáteszem azt, hogy az semmi esetre sem közkereskedésbe ütközőbb, mint pl. a totalisateur, de mindenesetre — a mint be fogom bizonyítani — közgazdasági és államháztartási szempontokból a lóversenyeken üzött játékok fontosságban jóval meghaladja.“ De mennyivel meghaladja! A totalizátoron a könnyelmű emberek megtakarított, könnyen, vagy hamis úton szerzett pénze úszik el, mert ők úgy akarták. Ők játszottak, viseljék hát a játék kockázatát és következményeit. — De a komolyság teljes híjjával van ennek összehasonlítása a tőzsdejátekokkal, mely egy ország lakói kétharmad részének munkával, fáradsággal, költséggel szerzett jövedelmének nagysága fölött dönt a nélkül, hogy azoknak beleszólásuk lenne a játékokba. — Nem, ez az összehasonlítás nonsens. Hacsak úgy nem hasonlítjuk össze, hogy a lóverseny totalizátor nélkül az, a mi a határidőüzet játék nélkül. Jobban mondva az, a mi lehetne s a minek lennie kellene.

Nem a határidőüzet eltörlése az, a mit kívánunk, hanem szabályozása. Amerikában az abszolút többség megszavazta az antioption billt, a német börzét is szabályozták. De kilátásba helyezte azt nálunk is *Wekerle* akkori miniszterelnök 1894. novemberében tartott egyik képviselőházi beszédében, melyben konstata, hogy: „a határidőüzet korlátozásával úgy Észak-Amerika, mint Európa többi államának szakköréi foglalkoznak. Kísérjük figyelemmel azok intézkedéseit s mihelyt megfelelő módokat látunk, ezeket minálunk is léptessük életbe.“ Csak ezt kívánjuk. És erre már érett a helyzet.

(é. e.)

Az adóreformról. *)

I.

A közteherviselés 1848-ik évben kimondatott ugyan, de az év viharai nem engedték meg a magyar nép viszonyainak megfelelő eredeti adórendszer létesítését; az abszolút uralom behozott egy idegen adórendszert, mely az alkotmányos állapot életbelépte után

*) Cs. Szabó József E. G. E. elnök előadása 1900. jun. 5-én a sepsi-szentgyörgyi orsz. gazdaértekezleten

1868-ban törvényesítve lett; a folyton fokozódó szükségletek miatt 1875-ben lett az általános jövedelmi pótdadó, mint be nem vallott földadó emelés behozva.

A földbirtokosok adójának tulmagassága miatt mindenkor hangoztatott, az adóreform; így jelent meg 1893-ban az akkori pénzügyminiszter dr. *Wekerle* Sándortól egy „Emlékirat“, de ez csak egy szűk keretben változtat és az egész adórendszer reformálását, mely minden adónemnél nyilvánuljon nem czélozza, és egy radikális reform helyett csak egy részleges adóreformot tervez és épen azért az Emlékirat nem is lehet alapja egy organikus adótörvényjavaslatnak, csak egy novelláris jelleggel bírhat, mert csupán az állami adókról szólt, pedig a helyhatósági és községi szolgáltatások a terhelők, melyek gyökeresen átalakítandók lennének, mert elremitők az összegek, melyek számtalan czimeken az adófizetőt terhelik — megyei, községi, utadó, betegápolás, tisztii nyugdíj, monografia, beszál-lásolási, kórházi, kolera elleni, közművelődési, iskola, óvoda, székház építési, vasuti pótdadók stb., ezekhez némely vidéken, kivált Erdélyben és legfőképpen a Székelyföldön az egyházi adószolgáltatás a párbérrel, a keperendszerrel kivált az alsó néposztályra hat nyomasztólag.

Már pedig a hivatolt emlékirat ezeket csak *majdan* az illető factorok meghallgatásával, egyetértésével kívánja létesíteni, pedig ezek rendezése valláserkölcsi szempontból lenne a sietőbb, hogy a lelkész és nép közötti viszony legyen bizalmas.

Mindezeknél fogva csak félrendszerrel tervezett egyenes adók arányosítása, mi köz-tudomású, hogy gyakran a mellékterhek az állami adókat sokszor felül is mulják.

Az emlékirat *szavai* szerint a közszolgáltatások, úgy az államiak, mint a helyhatóságok, még sokáig növekedő irányt fognak mutatni és azért nem azok leszállításában, mint arányosításában és elviselhetőbbé tételén kell a megoldás kulcsát keresni és egyedül, kizárólag az egyenes adóknak helyesebb és arányosabb megosztását czélozni; és azt állítja, hogy ha az alapadó arányosítottatik, kedvezőbb lesz a közszolgáltatás, a melyek ma átlag 50%-át teszik az alapadóknak és legfőképpen csak az alapadókra, az államiakra terjed ki az emlékirat figyelme, mert ezek összességükben keresztülvihetők és megoldhatók, egyszóval ez képezi szerinte az első lépést, melyet azért, hogy azt egy második és harmadik is kell *majdan*, hogy kövesse, nem véli elődázhatónak.

Előre jelezni kívánom, hogy az emlékiratban ezen *majdan* szó vezérfonálként fordul elő és az emlékirat a szerinte is helytelen adókat fentartani óhajtja, a meddig *majdan* más forrásokból adóemelkedések azon változtatást eredményezhetnének. Már az eddigiekből is látható, hogy tulajdonképpen semmi *részleges* adóreform nem lenne tárgyalandó, hanem csak olyan, mely az egyenes adókkal egyszersmind a pótdadók kérdését is rendezzi.

Miután azonban nincsen kilátás, hogy egy ilyen rendszeres, az egész adórendszert felölelő munkát a közelebbi jövőben megjelenjen, illetve egy ilyen törvényjavaslat nem is tervezetik, azért foglalkozni kell a létező közreadott törvényjavaslat *tervezettel*, még pedig, mielőtt törvényjavaslat alakban megjelenik, mert ha az megjelent, nehezebb lesz azon változtatást provokálni, a mit az összes ténnyezők már elfogadtak, a mint ezt legközelebből is hallottuk, mikor a szeszkontingentálásért a sérelmes gazdaközönség azon változtatni kívánt.

Hat év telt el az emlékirat megjelenése óta és talán a kérdés némileg igazságosabb megoldásának az előnyére is vált. 1894-ben az egész országot érdeklő, izgalomban tartó egyházpolitikai kérdések tárgyalása alatt a közvélemény, a sajtó meglepedkezett ezen fontos ügyről és így az emlékirat, mely az összehívandó szaktanácskozomány elé volt terjesztendő, mintegy feledékenységbe ment.

1896. május havában az emlékirat szerkesztőjének utóda Lukács László hivta egybe az adó-anckettet, melyen — közbe legyen mondva 4 állami közeg, 4 tanár tudós, 14 kereskedelmet representáló és ezzel szemben 8 birtokos volt jelen és tárgyalta, alapul vette az 1893-iki emlékiratot és így elvben erre az álláspontra helyezkedett, a mint arról a jelenlegi pénzügyminiszter 1897-ik és utóbb 1899-ik évi október 9-én a költségvetés beterjesztése alkalmával részletesen szólott és azt mondotta, hogy úgy az általános elvekben, mint a részletekben nagyjában azokon a nyomokon haladok, melyeken tisztelt hivatali elődöm haladt, a mikor az egyenes adók ügyében emlékiratot terjesztett a törvényhozás elé és a nyomdokaitól csak annyiban és ott térek el, a hol az azóta szerzett adatok és tapasztalatok ezt az eltérést teljesen indokoltnak és okvetlen szükségesnek mutatják.

Ezen nyilatkozat folytán tehát indokolt az emlékirattal való foglalkozás és épen ezen beszédben foglalt némely állítások, eltérések is igazolják azon fenti véleményemet, hogy a

TÁRCZA.

Alföldi képek.

Az aratás.

I.

Irtá: *Éber Ernő*.

Már a második napja, hogy havazik. Az első napon szép csöndesen esett, a keményre fagyott föld éles fekete rögeit befödik a hórétegek. — Ugy naplement tájban azután, mikor a nap, mint egy parázsvörös, izzó fémgolyó, megfosztva világító és melegítő erejétől, a beláthatatlan fehérségtől szegályezett semmiségbe bukott le, metsző éjszakeleti szél kerekedett s a nyugalmasan szállingózó hóhelyekből a mindig erősebben és erősebben dühöngő szélviharban boszorkánytáncot járó apró, hegyes tük lettek, melyek szurták, égették és csipték a kúnuszorultak bőrét. Reggelre az egyenletes fehér lepel megszakadozott itt hatalmas hódombok, magosabbak, mint egy rakott szekér, amott az őszi vetés barnazöld foltjai látszanak, összezsugorodva a dermesztő hidegben. A nap visszanyerte világító képességét, de meleget nem árasztott szét. Mint valami czifra márványkandallóból törtek elő a fénysugarak, a nélkül, hogy meleget is terjesztettek volna oda, a hova fény-

lettek. Végig szaladtak a simára csiszolt hó-síkon s az összeállott hőszemcsék tündököltek, csillogtak a fénylő napsugarakban.

És tündökölt, csillogott a hideg téli nap az ablak üvegjéhez tapadt jégvirágok prizmaín is. Odakünn az üveges folyósó előtt a számba fogott két kis ló toporzékolt és prűszkolt a csikorgó havon s a Bódi kocsis hatalmas bajusza, meg a lovak oldala csupa egy zuzmara volt. Azután kijött az ördögösi ispán is, bundába, bárányborsipkába burkolózva és vele a „nemzetes ur“ is, az irnok, biz' az csak szürben. Beleültek a számba s a megfázott két kis táltos csak úgy repült velük a tizöles út sima haván. Ment az ispán meg a segédje aratási szerződést kötni.

Meg is kötötték. Hiszen már régóta folytak a parlamentirozások. S a szerződés megkötése az már csak a szentesítési záradék volt. Százharmincz arató vállalta, neve aláírásával és még több egy-egy nehezen odarótt kereszttel, hogy az ördögösi gazdaság ez idei termését learatják. Az ispán áldomást fizetett a bandagazdáknak, az aratók köszönték a hozzájuk való szivességet és mind a két fél nyugodtan ment haza, mint a kinek minden a szénája. Csak azután jó termést adjon az Isten!

De bizony nem adott. A téli erős hidegekben sok buza kifagyott, mert bizony a hó

csak egy néhány napig tartott. Azután elment, mintha ott sem lett volna. Mikor pedig elment, akkor jött a kemény, hideg tél, a mely gyökerestül szakgatta föl a szerencsétlen buzatóveket. Tavasszal nem volt eső és nem esett májusban sem. Nem jutott egy csöpp sem abból az aranyat érő májusi esőből a szomjas földnek. Hanem május második felében aztán bőven volt és volt egész júniusban is. Reggelként köd, a mi teleszórta rozsdával a vetést. Délelőtt záporok, melyek lepaskolták a kalászos buzát, hogy abból ugyan nem sok kal föl. S a zivatar elvonulásával a felhők között megszorult nap tüzes sugarai alatt az érő buzaszem pörzsölődött, összefonnyadt, összeaszott. A mit nem tépett ki a fagy s a mi nem halt szomjan a szárazságtól, az megsült most a tikkasztó, szellőtlen forróságban s az megdülve nyomorodott el a záporok erős vizsugarai alatt.

Egy reggel aztán beálltanak a bandagazdák. Jöttek határt nézni. De bizony azok nem jártak annyit, mint a Tolstoj ördögmezszálta orosz parasztja a baskirok földjén. Csak bementek a fehér nemzeti viseletben az első buzatáblába, ott annyian rozsdavörös nemzeti viseletben jöttek ki, csak találmára belemarkoltak a kalászok közé és a mit kitéptek és megnézték, az elvette kedvüket a határnézésről. Beálltanak az ispánhoz: „Baj van

7 évi késelem az eszmék tisztázására, a közvélemény alakulására mennyire előnyök voltak; ő is osztja, hogy az adóteher nem az egyenes adók magasságában áll, hanem az egyenlőségben és aránytalanságban fekszik; távol van tőle az adóemelés gondolata, de az államnak jelenlegi bevételeit az adóreform ne csökkentse; és ebből az alapelvből kiindulva következik egy másik elv, hogy az adóreformot minden részleteiben, mint egységet felfogni, megkoncipiálni, keresztülvinni, nem pedig részletenként és hogy nem állhatunk meg a reformokban az állami adók reformjánál, hanem ki kell azt terjeszteni az ugynevezett helyhatósági és egyéb pótlékokra és hogy rendkívül szükséges és kívánatos, hogy az egyházi szolgáltatások is reformáltassanak.

Ezen nyilatkozattal a jelenlegi Pénzügyminiszter egy lépéssel tovább megy, mint elődje, ki mindezeket csak *majdan* gondolta helyesbitendőnek, azonban a jelenlegi pénzügyminiszter is azt mondja, hogy ezek a kérdések az általános adminisztráció kérdésével egybefüggnek, hogy addig, a meddig ez a rendezés nem történik meg, a pótlékok kérdésének gyökeres megoldása alig lehetséges, de miután ezen másik kérdés is 7 év óta érlelődött, talán a megoldás felé közeledik, így a kettő együttes elbírálása az adózóknak előnyösebbé lehet.

Miután az emlékirat és ez által a tervezett adóreform folytán a földbirtok bizonyos teherkönnyítést várhat, de a ki a földbirtokteher könnyítésével foglalkozni akar, az nem szorítkozhatik csak az állami egyenes adókra, hanem a helyi adóztatásra is figyelemmel kell, hogy legyen, még pedig azonnal és együttesen, nem pedig *majdan* — a messze jövőben.

A községeket nem szabad meghagyni jelenlegi pénzügyi helyzetükben; az indirect adók hatalmas fejlesztése helyre hozta az államháztartás egyensúlyát és ezért a községek az állandó egyenes adók pótlékaira vannak utalva; itt van az igazságtalanság, mely az ingatlan birtokost leginkább sújtja, mert az állam, midőn pénzügyeit rendezte, magához vont minden fejlődésre képes kis jövedelmet és a községek ezt az egyeseken rovatalokkal kénytelenek pótolni és a mennyiben a contempilált adóreform itt-ott megterheléseket csökkenteni lesz is hivatva, de nem egyenlítő ezen könnyítést, mikor a helyi adózások feltartóztatlanul növekednek.

Az egész ország érzi, hogy itt tenni kell

és ezért a képviselőház többsége is 1897-iki feliratában is kifejezte, hogy a tervezett adóreformmal kapcsolatosan a törvény és helyhatósági adók rendszerének reformja hivatva lesz az adóteher sajnosan érezhető egyenlenségeit megszüntetni; tehát együttesen és nem idők multával jelzi ez is rendezendőnek a mellékszolgáltatásokat.

Mindezen előadottakból csak az következtethető helyesen, hogy csak olyan adóreformtervezetbe *kellene* belemenni, a mely mindezekben a sérelmeken segíteni hivatva lesz és ezért nem is *kellene* tovább menni; de ezen szigorú, merev negatívum nem czélszerű, miután a legközelebbi időben is a pénzügyminiszter az összes állami egyenes adókról (1899. októberben) véleményét részletesen feltejtette.

Az 1893-iki Emlékiratnak főbb elvei:

a) A földadónál a mai 25 5/100-ot fél százalékkal leszállítani és 25%-al megállapítani, tehát egy ötvenedrészét a földadóból elengedni.

b) Az általános jövedelmi pótdadót eltörölni, a mi tetemes összeget hozna az államnak, mintegy 17 milliót.

c) Ezen kincstári jövedelmet helyre hozandó, javasol egy új jövedelmi adót, a mely *szemint* kevesebbet hozna be az államnak, mint az eddigi általános jövedelmi pótdadó, de ezen hiányt más adóknál a szigorubb rendszabályokkal reméli kipótolni.

d) Ezen tervezett jövedelmi adónál a fokozatot egy 300 forintos létminimummal fogná elkezdni.

Ezek nagyjában az általános főbb elvek; és most áttérek az Emlékiratnak részletezésére:

I.

A földadó.

A földadóról azt mondja, hogy egy újabb szabályozást nem tart megengedhetőnek, dacára, hogy a kataszter sem kifogástalan, sem arányos, mert az első a 1850-dik évi cataster 10 évig tartott és 25 millióba került, az 1875-diki újból 10 évet vett igénybe és 21 millióba került, mert a földadó a mai kivetési kulcs mellett a megszokottság jellegével bíró reálterhet képez s magára a contingentalt 37 millió forint összegre, az állambevételek biztosítása végett szükségünk van és főleg azért is, nehogy a földadón, mint egyik törzsadón is, nyugvó helyhatósági és egyéb adókat korlátozzuk, de mert a tényleges jövedelem a kataszteri jövedelemnél jóval magasabb; azért nem marad egyéb hátra, mint az általános reambulatiohoz folyamodni, mely legczélszerűbben 10—15 évenként volna eszközölendő.

Ezen elvet a mostani pénzügyminiszter is egészen magáévé tette, az 1899. októberi beszédjében és azt mondta, hogy a földbirtok az új adóreform következtében tetemes teherkönnyebbülésben fog részesülni és hogy a földadó tulajdonképen nem 25%-át teszi a jövedelemnek, hanem csak 10—12% között váriat; az ő általa előterjesztett statisztikai adatok szerint a teherkönnyebbülés az általános jövedelmi pótdadó eltörléséből áll és az e helyébe contengilált jövedelmi adó mintegy 6 millióval fog kevesebbet eredményezni és ez olyan óriási összeg, a mennél tovább menni sem az igazsággal, sem az állam érdekeivel összeegyeztethető nem lenne.

Szerintem ezen itten hangoztatott nagy teherkönnyebbülés nem áll, mert a mennyit itt nyer a földbirtokos a fél százalék leszállításával és az általános jövedelmi pótdadó elajtásával, azt a tervezett jövedelmi adónál a *létminimumon felül álló adózáskól bővebben visszakapja az állam*, mert a legfőbb érv az, hogy az adóreform által az államháztartás egyensulya meg ne zavartassék és ennélfogva a fundalt biztos adójövedelmeket megbolygatni nem igen meri és azért a fenti törekvés és szavak, hogy tetemes teherkönnyebbülés áll be, végeredménye nagyon csekélyre zsugorodik össze, miután a majd később előadandó jövedelmi adótervezetnél, mint szabály ki lesz tüntetve, hogy senkinek jövedelmi adója nem lehet kevesebb, mint a tulajdonában levő föld- és házadó után fizetett adónak 30%-a.

Tehát ezen változtatás alig csökkenti a földbirtokosok terhet

A magyar földadó két lényeges hibáját az Emlékirat is elismeri, hogy a catasteri tiszta jövedelem nem felel meg a valóságnak, hanem azon jóval alul marad és hogy ez az ország különböző részeiben nem arányos; mindkettő olyan hiba, hogy azokon egy csapásra változtatni nem lehet, számos évek munkája segíthetne ezen.

De ha áll is ezen catasteri hiány, épp úgy és még inkább áll, hogy ha a valódi, tisztajövedelem kipuhatóva állapittatik meg, akkor az adókulcs — a százalék leszállítandó, mert a földadó jelen alakjában már is a legterhesebb, Európában és a valóságos tisztajövedelem 1/4-éig (a 25%-ra) nem lesz fokozható; Franciaország, Belgium, Poroszország, Hollandia földadói csaknem egyenlően nehezednek a földbirtokra, mégis a magyar földbirtokos a föld tisztajövedelméhez képest legalább is 55%-kal fizet többet, mint a francia és

ténsuram, nem tudjuk, hogyan állnak majd bele az emberek." Bizony az ispán sem sokat vigasztalhatja őket, de hiszen még sokat javulhat Péterpál, meg aztán akad közötté jó buza is, a részelésnél lesz gondunk, hogy a jobbacsakából jusson a rész, majd csak segítünk a bajon. A vállalkozó gazdának meg még külön audiencián, a legnyomatékosabb érvekkel is bebizonyította az ispán, hogy az uradalom nem hagyja kenyér nélkül, no meg pénz nélkül a munkásnépet. A vállalkozó beszél a bandagazdákkal. — Azok aggályoskodnak. A nyugodtabbak a fejüket csóválják, a hevesebbek az öklüket rázzák: „Kenyer nélkül marad a szegény ember." Hazamennek. Aggódva, félve, reménykedve, kétségbeesve, dühöngve. Ki milyen ember.

Odahaza várják már őket az embereik. Hát milyen az ördögösi buza? És arra aztán elmondja mindenik bandagazda a maga tiz főből álló csapatjának, a mit látott s a mit gondol. Biztatva, vagy csüggesztve, bátorítva, vagy félemlítve, földühösítve és megnyugtatta a maga hivat. Elmenjünk-e aratni? El. Nem! Nem! Ha nem megyünk a csendőrig meg a katoná fog rá kényszeríteni. Ha elmegyünk is éhen pusztulunk. Nem olyan rossz az a buza. Tavaly jó volt, a tavaszra mégis elfogyott a kenyérünk. Menjünk csak el. Nem! Ne menjünk! Az asszony nép a jóra beszéli rá,

vagy még jobban föltüzei a férfiát. Azután jött a megegyezés. Elmegyünk és majd odakinn mi is körülnézzük. Ebben megállapodtak s a békepárt aggódva, a háborúpárt mogorván, dohogva hagyja el a tanácskozás helyét, a piacteret.

Odahaza azután hozzálátanak a készülődéshez. Az emberek a kaszákat, tokot, üllöt, kalapácsot szedik elő és javítgatnak rajtuk egyet s mást, az asszonyok a sütő teknőhöz állnak és dagasztják a fehér kenyeret. Ez már az urasági buzából készül, a mit eleségül előre kikaptak. Szép fehér a lisztje és gyönyörűen megkel a tészta. Azután előkerülnek a bográcsok, a miket az asszonyok serény jó kedvvel surolnak tisztára. És készen van mindene az aratónak.

A lovascsász beállit a bandagazdákhöz. Holnap Péterpál, jöjjenek aratni. Az uradalom embere, de mégis az ő vérukból és az ő falujkból való. Az uradalom kenyérét eszi, de azért hozzájuk szit. És ez természetes, ebben nincs megróni való. Egy pohár bor jut neki a vállalkozónál is, a bandagazdáknál is, az atyafiaknál is. Kérdegetik. Milyen a buza? (Gyenge biz' a. De azért eljőjenek, mert az ispán engedni fog a részelésnél. Megengedte a tisztartó is. Meg aztán segítsen magán a szegény ember és megsegíti az Isten is. Ezt megértik.

Péterpál napja pedig csak olyan volt, mint a többi. A reggeli tikkasztó melegben a

nap égető sugaraiból aranyos ködöt szőtt. Az után déltájban a gomolygó, tornyos, pupos tarajos, fehér szélű, palaszínű fellegek összetolulnak és a hatalmas zápor nagy ezüstcsöppjei, mint az ostorcsapás sújtják le az alatta görnyedező buzaszálakat. Mikorra az aratók az ördögösi majorba érnek, fáradt sovány lovacskaik csak erős biztatásra, lihegve, izzadva tudják az emberekkel meg elemőzsiával fölpackolt kocsikat a malomkeréknyire sárral megragadt csikorgó kerekeken tovább vonszolni. Ott az után a százharmincz arató, meg az ugyanannyi marokverő asszony, lány, gyerek kikapják a szalonna, kása és só eleséget és mennek ki vackolni a learatásra kerülő buzatábla sarokerdejébe. Bizony a szalonna kevés, a kása sem sok és ebből egy hétig meg kell élni.

Éjszaka megverte őket az eső. Reggel derült, szép idő van Aratni nem lehet, mert sáros a föld. Körüljárják a határt. Meghibázott bizony a buza. „Bo kell monni az ispánhoz. Így nem aratunk. Menjenek be a bandagazdáknak." „De hát mit kérjünk az ispántól?" „Akármit. Így nem aratunk." És mennek a bandagazdák küldöttségbe. Lehajtott fővel, mogorván a higgadtabbak, kiabálva és dühöngve a vérmesebbek. Egymás közt vitatják meg, hogy mit kell mondani. A vállalkozó beszéljen. Jó, hát fog az beszélni.

ezért ennek fokozása a hurok elpattanásának veszélye nélkül nem feszíthető.

A fent elhozott másik hiba, hogy a catasteri munkálat nem arányos, azaz, hogy némely vidéken lennebb áll, másokon fennebb és talán tulmagas; ezen eset különösen a Szilágy-, Kis-Küküllő-, Nagy-Küküllő, Szeben-, Hunyad- és Háromszék megyében is észlelhető, utalok a catasteri kiadott munkálatokra és tudomásom van ezek magasságáról a jelzáloghitelintézeteknek az eljárásából, mert ezen megyékben a catasteri becslésen felül ritkán lehet a kölcsönt megszavazni, sőt némelykor még azon értéket is nehezzen.

A fentebb mondott hibákhoz még egy harmadik hiba is járul, t. i. a birtokos személyében az adótárgyban és a község határaitban beállott változások hanyag nyilvántartása.

Még egy negyedik hiba, hogy a felmérés hiányos és a birtokos gyakran fizet adót olyan területekről, mely nem létezik; magam is vettem erdőterületet, a birtokiv szerint 30 hold kellett, hogy legyen, de szemmértékre sem mutatván ezen területnek megfelelő mennyiséget; e vásárt felméréshez kötöttem és ekkor került ki, hogy 16 hold volt.

Egy ötödik hibája a földadónak, illetve földadó kezelésünknek, a mint ezt maga a pénzügyminiszter is az 1899-ik évi október 9-iki beszédében is elismerte, hogy a catasteri birtokkivék berendezése és a hitellekkönyvek berendezése között nincsen meg a kellő összefüggés, a melyen, mint ő jelezte, telekkönyvi kényszerátírás törvénybe iktatásával lehet és kellend segíteni.

Mindezekből is látható, hogy a földadó gyökeres, igazságos reformálását sok intézkedés kell, hogy megelőzze és hogy az annyit hangoztatott catasteri jövedelem alantállását, hiányos voltát számtalan más körülmények annyira kiegyenlítik, hogy ha elfogulatlanul és nem egyoldaluan ítélünk, a mérleg mindenestre a földbirtokos további meg nem terhelésére kell, hogy eldőljön.

(Folyt. köv.)

Még egyszer az őrlési forgalomról.

Tudom, hogy elmondandó igaznytelen észrevételeim ellentétben állanak gazdatársaim legtöbbször mai véleményével és különösen az „Erdélyi Gazda” június 24-iki számában megjelent és az őrlési forgalomról szóló cikkkel, és ha mégis bátorságot veszek magamnak e lap hasábjain ezen ellentétes nézeteimet kifejteni, teszem ezt azért, mert az a meggyőződés, hogy a gazdatársadalom közvéleménye egy feltétlenül jóhiszemű, de a czélon tulleő agitáció által félre lett vezetve és a viszonyok és tapasztalatok nem sokára jobb meggyőződésre fogják terelni azokat, kik ma még jólhangzó jelszavak után indulnak. És ha ilyen formán az igen tisztelt Szerkesztőség véleményével sem egyeznek meg, remélem, hogy az „audiatur et altera pars” elve szerint helyet szorít nekik is a szerkesztőség loyaltása.

Hogy az ugynevezett őrlési forgalom körül történtek nagymérvű visszaélések és a törvény kijátszásával annak világos célzata ellenére oly üzelmek, melyek a gazdákat nem kis mértékben károsították, az kétségtelen és így megmagyarázható is az ellenmozgalom, csak az volt szerintem a hiba, hogy a nélkül, hogy megkísérelték volna ezen visszaéléseket megszüntetni és a törvénynek kellő szigorral érvényt szerezve az őrlési forgalmat ilyen formán kipróbálni, úgy tettek, mint a német közmondás tartja: kiöntötték a fürdővel a gyereket.

A mozgalom az 1895-ik évben megtartott III. gazd. kongresszuson kezdődött és akkor még csak a visszaciések megszüntetését célozta, de már a 96-iki IV-ik kongresszuson a teljes eltörlés kívántatott. Akkor gr. Tisza István mellett csak csekély személyem volt az, ki rámutatott ezen követelés veszedélyes voltára és fájdalom, hiába igyekeztünk gazdatársainkat a tulságos radikálizmustól visszatartani.

A dolgot gyanussá tehetné már az is, hogy az őrlési forgalom eltörlését először osztrák részről kívánták, kedves szomszédaink az agitáció minden fegyverét megmozgatták, sőt a kiegyezés megkötésekor „conditio sine qua non”-nak jelentették ki, és soron kívül való azonnali beszüntetését követelték. Tehát oly oldalról jött, honnan soha semmi jót, de rosszat annál többet kaptunk. Erre valósággal elmondhatjuk, hogy „timeo Danaos, et dona ferentes.” És miért tették ezt? mert irigyelték a mi — a világon első helyen álló — virágzó malomiparunkat, mert nagyon helyesen úgy kalkuláltak, hogy, ha a magyar malomipar exportképessége megszűnik, ők, mint tetemes feleslegünk egyedüli vevői potom áron fogják szükségleteiket fedezni. A minthogy ez kétséget kizárólag így is áll.

Tekintsük kissé alaposabban, hogy miről van szó? Szerintem az első kérdés az, melylyel tisztába kell jönnünk, hogy a közös vámterületnek van-e export feleslege? igen, vagy nem? Vagyis, hogy szükséges-e, hogy malmaink a közös vámterületen kívül exportáljanak? Nagyon természetes ugyanis, hogy a védvámok csak akkor érvényesülnek, ha nincs kivitel, mert akkor nincs semmi ok rá, hogy a fogyasztás itt bent kisebb árakat fizessen a szükségletekért, mint akár Berlinben, Párisban stb. Mihelyt azonban csak 100,000 mm. kivendő feleslegünk van, akár egy, akár száz koronával sujtjuk a behozandó buzamennyiség mm.-ját, az semmit sem használ, mert az árakat az a 100,000 mm. kivitt buza dönti el, vagyis — csak például hozom fel — az Budapesten fuvarvámval kisebb lesz, mint Berlinben. Az őrlési forgalom eltörlését szorgalmazók és köztük első sorban Rubinek Gyula annak idején tényleg azzal argumentált ellenem, hogy maholnap a közös vámterület nem az export, hanem az import államok között lesz. Azonban most úgy tapasztaljuk, hogy mihelyt csak közepesnél jobb termésünk van nem 100,000, hanem millió mm.-t exportálunk. Ha pedig már exportálnunk kell, akkor a legelőbb közgazdasági elv szerint is minden esetre azon kell lennünk, hogy nyerstermékeinket minél transportabilisabb alakban vigyük ki, tehát ne búzát, hanem lisztet exportáljunk.

Menjünk most tovább. A malmok azt állítják, hogy őrlési forgalom nélkül nem képesek exportálni, illetve a külföldön versenyezni, és ezt azzal igazolják, hogy a finom lisztet (jóformán csak erről lehet szó) külföldön 2—2.50 frt/ig mm.-ként olcsóbban kellett adni mindig, mint a hogy itthon az ugyanoly minőségű lisztet adták, tehát a verseny- és üzemképesség fenttarthatása végett, nem csak az őrlési forgalom által nekik juttatott mázsánkénti 1 frt 80 kr. adóvisszatérítést áldozták fel, hanem még azonfelül is pótolták. — Hogy ez tényleg mind így áll-e, mint a hogy ők mondják, én nem mernék kezességet vállalni, de az is bizonyos, hogy ezen argumentumokat még soha meg nem czáfolta senki. A feladat szerintem az volna, kétséget kizárólag meggyőződést szerezni arról, hogy a malmoknak a teljes üzem, illetve exportképességre tényleg feltétlenül szükségük van-e az őrlési forgalomra.

Ha a malmok üzemüket redukálják, azt bizonyára nem kedvtelésből, hanem szigorú kényszerüsből teszik, mert óriási tőkét reprezentáló, a technika legújabb vívmányaival felszerelt berendezést ki nem használni nem csekély kárral jár bármely ipartelepre nézve és mégis látjuk, hogy kénytelenek megtenni. Nagyon könnyűvé teszik feladatukat azok, kik erre egyszerűen azt mondják, törjék a fejüket a malmok azon, hogy másznak ki a bajból, de hogy, ha egyszer a tényleges redukciója az üzemnek bekövetkezik, az árak rohamosan bukni fognak és az nagy közgazdasági csapás volna, azt maga Rubinek is elismerte.

Oly kérdés ez, melyet csak elfogulatlan higgadtsággal és a legalaposabb, legkörültekintőbb meglátással kellene tárgyalni és

megoldani és minden gazdatársam, ki e kérdésben állást foglal, tegye azt csak a legfontosabb, minden oldalról meghányt-vetett megfontolás után. Reám, az igazat bevallva minden egyéb mellett, még az is nagy hatással van, hogy úgy Német-, mint Franciaországban az őrlési forgalom fennáll. Már pedig eme két ország felé méltán úgy tekintettünk mindig, mint az agrariusok eldorádójára, kiknek óriási befolyását volt alkalmunk nem egyszer tapasztalni saját kárunkon. De nekik eszük ágában sincs az őrlési forgalmat megszüntetni, mert úgy látom, hogy jobban ismerik érdeküket, mint mi. Sőt Méline a francia agrariusok vezére az őrlési forgalom kibővítését következőképen indokolta: „Az a nézetem, hogy habár első sorban a gazdálkodók jogos kívánalmait kell tekintetbe vennünk, nem téveszthetjük szem elől, hogy a hatalmas francia malomipar érdekei szoros összefüggésben állanak a mezőgazdaság érdekeivel és habár az őrlési forgalom kezelésénél mutatkozó hiányok okvetlen pótolandók is, nem szabad annyira mennünk, hogy a malomipart attól minden istápolást megvonva, működésében korlátozzuk; mert a kivitelre dolgozó nagy malmok, ha termékeiket külföldön nem tudják elhelyezni, kénytelenek lesznek magukat a belpiacra vetni és ezáltal így a kisipart károsítani, mint a buzaárakat lenyomni.”

Igy beszél Franciaországban egy agrarius vezér. Vajha ne tapasztalnók mi saját kárunkon, hogy mennyire igaz van.

Kürti Dezső.

Földmivelésügyi miniszter az árvafükekért.

A földmivelésügyi miniszternek egy nagyon üdvös és végeredményében messzekiható tervéről vettünk tudomást.

Mint értesülünk ugyanis, már az 1900—1901. tanévben az algyógyi m. kir. gróf Kun Kocsárd-földmives iskolában egy cseléd- és munkásképző tanfolyam nyílik meg, hol a sepsi-szent-györgyi árvafüke-szeretetházából 12 éves korban kibocsátott — a kertészet és gazdasági foglalkozásokra előkészített — növendékek nyerne 3 évi tanfolyam alatt gyakorlati kiképzést a mezőgazdaság, kertészet, szőlő- és gyümölcsstermelés, meg valamely háziipar ágban.

A három évi tanfolyam végzése után az árvafükek aztán alkalmazásba lépnek.

A földmivelésügyi miniszternek ezen terve nemcsak az árvafükek jövőjének biztosítása, tehát humánus szempontból érdemel figyelmet, hanem a gazdaközönségre nézve is nem csekély jelentőséggel bír, sőt nemzetgazdasági értéke sem jelentéktelen.

Foglalkozunk tehát e tervvel érdeme szerint.

Tagadhatatlan, hogy a gazdálkodással foglalkozóknak legtöbb kellemetlensége, vesződsége van a cselédekkel és napszamosokkal s mai napság sok gazda midőn felhagy a gazdálkodással, legfőbb okul azt hozza fel, hogy megunta vesződni a dologtalan, rossz erkölcsű, rossz indulatu cselédekkel, napszamosokkal.

Mily megnyugvással, mennyivel nagyobb kedvvel vennék föl a gazdák a gazdasággal járó nehéz küzdelmeket, ha oly cselédeket vagy előmunkásokat szerződtethetnének gazdaságukhoz, kik a gazda tervét nemcsak megértik s azok keresztülvitelében, a munka jószágában teljesen megbízhatók, hanem mint munkások is jó példával mennek előre.

A gazdaközönség boldogulásának igen nagy hátránya, hogy míg a munkálatok tartanak napszamos erővel, addig kénytelen a napszamosok között lenni s igen sok esetben üzleti ügyekben a legkedvezőbb alkalmakat elszalasztani, mert a munka vezetése, felügyelete, nem engedi gazdaságától távozni.

Ha azok az árvafükek, a kik 6—12 éves korukig is iskolán kívül kerti és gazdasági munkálatokkal voltak elfoglalva (mint a sepsi-

szent-györgyi árvafiu-szeretetháznál, hol az árvák 13 holdat munkálnak s a fejlettebbek istállóban is vannak elfoglalva, sőt felváltva ott is hálnak) 2-16 éves korig földmives iskolában nyernek gyakorlati továbbképzést; szóval a gazdasági foplakozásba beletörődnek; 16 éves korban mint cselédek, kertészek szerződhetnek, azt hisszük: helyüket megállják, a kívánalmaknak megfelelnek.

Az árvafiuak jövője is ily módon sokkal jobban van biztosítva, mint a hogy Magyarország 80 árvaháza nagytöbbségénél gyakorlatban van

Mert ugyanis az árvák jövőjét miként biztosította eddig legtöbb árvaház?

Kilenczven %-át 12 éves korban ipari pályára adják azon iparoshoz, kik ez iránt megkeresik az intézetet, vagy kik a kínálat, a rábeszélés folytán elfogadják. És milyen iparosok keresik fel az intézetet tanulóért? Legtöbb esetben azok, kiknek az iparuk pang, vagy ismeretes szigorú bánásmód, gyenge élelmezés, hiányos ruházat miatt oly tanulókat nem kapnak, kikért anyagi haszon is remélhető. Az árvaházak a tanítás és ellátásért nem fizethetnek, annál kevésbé láthatják el ruházattal, sőt még az ipariskolai tandíj, betegsegélyző, szegődség és felszabadítás is a tanítómester költségén történik. Vállalkoznak ezen költségek fedezésére is, mert szükség van a tanulóra, de hogy — tisztelet a kevés kivételnek — miként teljesítik kötelességüket, azt a jó Isten tudja s az inas. Na meg a közönség is látja lépten-nyomon a nem árvából lett fizetéses inasokon is!

De az iparnak ez idő szerint nincs is szüksége az árvaházi növendékekre; kisbirtokosok, kisiparosok ellátják a szükségletet bőven, példa erre a munkanélküli segédek nagy legiója.

És ha az árvaházi növendékből jól-rosszul segéd lesz, vajjon mint segéd fog-e anynyit gyűjteni, hogy önálló iparhoz kezdhesen? Hisz a segéd már ur, ruházata, viselkedése, költsége nem áll árnyban keresetével; az árvából lett segédet is ragadja az ár, az intézeti nevelést 4-5 évi inaskodása alatt az inasok és a környezet társasága más irányba terelte s jövőjének biztosítására nem fog elég lelkierővel birni

Ha ellenben gazdaságban nyer alkalmazást már 16 éves korban, mennyivel biztosabb jövőnek néz elébe az árva?

A gazdasági tanfolyam végzése után az illető árvaház szerződött cselédnek; élelemmel és ruházattal a gazda lesz köteles ellátni, pénzére a szerződött árvaháznak lesz kifizetve, melyet az igazgató nyilvántart, gyűmölcsözőleg takarékpénztárba helyez mindaddig, míg családot alkot s hová a családalkotás után letelepülni kedve lesz, a béréből gyűjtött összegből első sorban egy épületes belső telek vásároltatik, mely őt szorosan ahhoz a községhez, illetve a házához láncsolja.

Az árvaházak ily irányu neveléssel jobban is megfelelnek feladatuknak s nem kicsinyelhetik a pályát, mert az árvaházi növendékek 90%-a földmives, illetve napszámos szülők gyermekei; a szülő alhalálásával a napszámos erő, a földmives munkáskéz fogy. Ha a szülő életben marad, gyermekét legtöbb esetben cselédnek adja, kiből később napszámos lesz, tehát elhalálásával helye pótolva van; míg ha halála után gyermeke árvaházba kerül s az árvaházból iparos pályára adatik, a földmiveskéz nem pótoltatott. Már pedig Magyarország lakóssága első helyen földmivelő, a földműveléssel foglalkozó munkás napnap mellett fogy, a napszám folyton emelkedik, a cselédviszony hova-tovább rosszabb.

Ennyiben méltányolva, megvilágítva a terv nagy horderejét, czélszerűségét, még csak azt említhetjük meg, hogy a mozgalom honnan indult ki s a megvalósítás minő stadiumban van?

Háromszékmege főispánja, a sepsi-szent-györgyi árvafiu-szeretetház létesítője hívta fel

a földművelésügyi miniszter figyelmét az árvák ily irányu kiképzésére.

A földművelésügyi miniszter helyesnek találta az eszmét s átiratot intézett az „Emke”-hez, hogy ha az algyógyi magy kir. gróf Kun Kocsárd földmives-iskolában, mely a közelebb megvásárolt és restaurált gróf Kun Géza-féle épületes belső megszerzésével is több alkalmas helyiséghez jutott — az árvafiuak internátusa berendezhető lenne 40 székely árvafiu részére, ott óhajtana az első, ily czélú intézményt szervezni.

Az „Emke” kedvező határozata után a földművelésügyi miniszter megbízásából: Magyar Kázmér gazdasági ismétlő-iskola tanfelügyelő, Gáspár József az algyógyi földmives-iskola igazgatója, Sipos Samu a sepsi-szent-györgyi árvaház igazgatója, az „Emke” megbízásából: gróf Kornis Viktor, Sándor József, Lészai Ferencz, Polcz Rezső Algyógyon összejöve, a tervezetet oly kedvezőleg állapították meg, hogy semmi kétség nem lehet a felől, hogy valamelyik fél el nem fogadná s így még ez évben megnyílik az árvák tanfolyama.

Az árvák fentartási költsége a három évi tanfolyam alatt s munkájuk alapján felvett napszám-értékre van alapítva, melyet a földmives-iskola napszámosoknak amugy is kiadott volna, így tehát azok, kik attól tartanak, hogy kényelemhez szokott cselédek nyernek; kétségeket a felhozott ok is eloszlathatja. Az elméleti ismeretek is inkább foglalkozások alatt adatnak munkavezetőjük által.

A terv életrevalósága ezek után szembe-tűnő s erős a hitünk, hogy az első kísérletet egymásután gyorsan követik hasonló intézkedések s a közel jövőben az állami földmives iskolák munkáskézét a hazai árvaházak növendékei fogják képezni, melyekből hazánk minden részében szétoszlanak a szakképzett, jó magaviseletű cselédek, napszámosok.

E cikkelyhez egy észrevételünk van csupán. T. i.: Hogy lehet »cselédet« és »napszámot« nevelni egy emberből, még ha egészen árva is az, a ki 6-tól 12 éves koráig az árvaházban, mint iskolában hat elemi osztályt végzett s a ki ezután még 3 évig állami földmives iskolában tanulta a gyakorlati mezőgazdaságot, mondjuk: a helyes földművelést, kisebb gépek ügyes kezelését, a czélszerű takarmányozást, faiskola kezelést, szőlőművelést stb. stb. s mindezeknek még a »miért«-jét is?

Nem lehetne-e szegényeket valami jobb sorsra praedestinálni? Pl. miért ne lehetnének ilyen előképzettséggel: előmunkások, munkavezetők, felügyelők, udvarbírók stb. stb?

Szerk.

Lótenyésztésünk iránya és lovaink értékesítése.

III.

A népies lótenyésztés emelésére és az egyöntetűség fokozására vonatkozólag előbbi cikkemben elmondtam vázlatosan igénytelen nézeteimet, lehetne ugyan még erről sok megszívlelendőt mondani, de legyen most elég ennyi, majd, ha esetleg a vármegyei lótenyésztési bizottságok komoly lépéseket tesznek ebben az irányban, szólunk még a részletekről.

A másik fő hiányossága lovainknak, mint említém kicsiny voltukban van.

Feltűnt ez már régebben és általános-ságban, de pótlására egyes jobb méneseinket leszámítva, hathatós lépések nem tettek. Ugy látszik, hogy részint az a gondolat, hogy: „hiszen eddig is jó volt így, hát ezután is jó lesz,” megnyugtatta az intézőket és állattenyésztőket egyaránt. A viszonyok változtak és az a nagy átalakulás, mely közlekedési viszonyaink terén folytonosan öregbedik szükségképen visszahat a lóanyag iránt támasztható követeléseinkre. A ló tudniillik folyton vesztit jelentőségéből a nagyobb távolságokra irányuló forgalomban és aránylag gyorsan rö-

vidülnek azok a távolságok, melyeken a ló közvetíti a forgalmat. A mezőgazdasági viszonyok is változtak még pedig nem a lótenyésztés előnyére.

A legelőterületek fogynak vagy más, egyelőre nagyobb haszonnal tenyészthető állatok felnevelésére használatnak. Egyszóval minden úgy alakult és alakul, hogy hazai lótenyésztésünk eddigi irányán változtatnunk kell, vagyis piaczképesebb, jobban keresett és a módosult viszonyokból folyólag jobban fizetett, értékesebb anyagot kell tenyésztenünk.

A követelések minimuma ebben a tekintetben az, hogy a tenyészített ló legalább a könnyű lovasság céljaira alkalmas legyen. Ma nemcsak hazaszerte, hanem mondhatni, világszerte a hadseregeket tekinthetjük legnagyobb és legbiztosabb vevőknek; a köztenyésztés fejlesztésénél tehát mindenütt ezek igényeit kell szem előtt tartanunk. A luxuslovak tenyésztésének már a kereslet korlátoltsága miatt is, de egyéb fontos okokból is, csak egyes ménesekben lehet helye, míg a rövid distancián való közlekedés lebonyolítására — egyes vidékektől eltekintve — a hadseregek által visszavetett lóanyagis teljesen alkalmas, főleg, ha a nehéz lovasság, vagy a tüzérség céljaira is tenyészünk.

Igy állván az ügy, természetesnek fogja mindenki találni, ha mi hazarészünk lóanyagának tömegesebbé és magasabbá tételeért ejtünk szót, mely után a kérdés csak az lehet, hogy miként lehetne ezt gyorsan, biztosan és a lehető legegyszerűbb módon a mai viszonyok mellett valósítani.

Az a közmondás, hogy nemcsak egy út vezet Rómába, itt is áll, a miből aztán egyenesen következik, hogy egyik helyen az egyik, másik helyen a másik mód lesz alkalmas, míg általánosságban az összes módok figyelembe veendő, miután ezek egymást kiegészítik.

Mindenek előtt és általában a mén állománynak testi tömege lenne emelendő, főképp a gondosabb kiválasztás útján. Tapasztalatok bizonyítják, hogy a kisebb testű kanczák után is lehet tömegesebb testű utódokat növelni, ha a csikók megfelelőbb tartásban és gondosabb ápolásban részesülnek, míg ha a mén is kisebb testű, a legjobb tartás mellett is csak ritkán halad előre a test súlyának gyarapodása és a magosság növelése.

A fedezőménnek gondosabb összeválasztását nyomon kellene követni a kanczaállomány hasonló megválogatásának, a mi különben már természetszerűleg haladna a besorolandó és nagyobb ménnek után növelt csikók tenyésztésbevétele után.

Az egyes tenyésztők és a vármegyei lótenyésztési bizottságok ilyen irányu elhatározása és czéltudatos törekvése tehát hamarosan változtatna a mai állapotokon, de csak úgy, ha a többi feltételek is teljesítették.

Ezek a feltételek pedig a következők:

Mindenek előtt a tavaszi lószemlék alkalmával, melyek tudvalevőleg községenként tartatnak a vármegyei lótenyésztési bizottságok kezdeményezéséből folyólag 2-3 tagból álló bizottságnak — legalább minden harmadik évben — szemle alá kellene venni a kistenyésztők kanczáit; ezen szemlék alkalmával aztán figyelmeztetni, felvilágosítani vagy legalább tanácsolni kellene a gazdáknak, hogy melyik kancza felel meg leginkább a tenyésztés céljára és megjelölendő lennének azok, melyek olyan hibában szenvednek, mely miatt a tenyésztésből kizárandók.

Ez a szakértői szemle természetesen némi áldozattal járna az ügy iránt érdeklődők részéről, de hát meglehetne ezt a teendőt úgy osztani, hogy egy-egy érdeklődőre aránylag nem sok fáradság jutna.

Szerintem ennek az egyszerű és tisztán a megyei érdeklődő lótenyésztők által végrehajtandó eljárásnak sok tekintetben feltűnő haszna lenne. Van abban valami, ha olyanoktól kapjuk a jó tanácsokat és buzdító szavakat, a kiktől tudjuk, hogy minden egyéni ér-

dek és hivatalos utasítás nélkül adják azt.

Szívesen meghallgatnák ezt a mi kisgazdáink és bizonyosan fontolóra is vennék és néhányan meg is tartanák.

Másrészt a vármegyei lótenyésztési bizottságok nem csak szakszerű áttekintést nyernének a megye területén levő kanczaállomány felett, hanem számszerű adatokat is gyűjthetnének arról, hogy hány elsőrendű, hány közepes és hány kancza van a területen.

Az így nyert áttekintés és számszerű adatokhoz viszonyítva bírálhatnánk aztán meg a rendelkezésre álló mének minőségét és számát, mely tény okvetlenül maga után vonná azt, hogy a most se hideg, se meleg lótenyésztési bizottságok behatóbban és szakszerűbben foglalkoznának a népies lótenyésztéssel.

Ez a behatóbb foglalkozás aztán hamarosan rávezetné ezeket a bizottságokat arra is, hogy figyelmet fordítsanak a csikónevelés hiányaira. Hamarosan feltűnnék előttünk a megfelelő csikókezelők hiánya, a növendécszikók rossz gondozás, sanyaru tartása és ok-szerűtlen kezelése, főleg pedig feltűnnék az az elmaradottság, melylyel a mi népünk a lótenyésztéssel szemben van.

Ez az elmaradottság az oka annak, hogy ma még a megfelelő tenyészkanczák után is csak ritkán látunk egy-egy hibátlan csikót és még ritkábban hibátlan lovat.

A helytelen eljárás mindjárt ott kezdődik, hogy a vemhes kanczák kiscgazdáinknál póttakarmányt alig kapnak, talán a legtöbbszőr azért nem, mert népünk nem is ismeri annak jelentőségét és kihatását a jövő nemzedék testi fejlettségére. Ezt a hibát követi aztán a csikók táplálásánál az az általános szokás, hogy a tej mellett abrak takarmányt nem kapnak, noha a többnyire rosszul táplált és nehéz munkára használt anya teje bizony nem mondható magas tápértékűnek. Csak természetesen tehát, hogy a 6–8 hónapos csikó már szalmahasat kap s nyurga, izomszegény kanczáit nehezen vonsozolja kocsi előtt ügöző anyja után. És hogy ez mennyire általános hazarészünkben, bizonyosságul felemlíthetem egy jobb módú gazda nyilatkozatát, a ki dicsekedve bizonygatta, hogy csikói négy éves korban a zabot vagy szemes takarmányt nem ismerik.

Ilyen tartás mellett aztán a csontozat és az izomzat teljes kifejlődése lehetetlen, s még ha véletlenül jobban fejlődött szülőktől ered is az állat, elcsenevészett, aránytalanul fejlődött ló lesz belőle. Mielőtt azonban ló lehetne, még történik néhány oktalanság vele, melyek között főhelyen áll az a rossz és eléggé nem ostorozható szokás, hogy ha csak némileg jobban fejlődik a közepesnél, három éves korában már kocsi elébe kerül és mire az öt évet, avagy teljes korát eléri, nyomorék lesz.

Tessék csak szétrézni hazarészünk vásárait és szemügyre venni a népies tenyésztés produktumait, hogy miként kerülnek azok oda. De tovább megyek. Tessék megnézni általában a mi 5–6 éves lóanyagunknak azt a részét, mely 1–2 éves csikó korában eladásra nem került, a melyet a tenyésztő növelt fel, hogy mennyi hiba van azokon olyan, mely kimutathatólag gondatlanságból, tudatlanságból vagy a nálunk divó rossz szokásokból ered.

Leverő, elsomorító hatást tesz biz az mindenkire, a kinek tiszta fogalmi vannak az okszerű csikónevelésről.

Mindezekben pedig nem csak lehet, de kell is segíteni, ha azt akarjuk, hogy lótenyésztésünk után megfelelő lövedelemhez is jussunk.

Össze vonva az elmondottakat, lovaink testi tömegének és magosságának növelése végett tehát első sorban arra kellene törekednünk, hogy a mainál nagyobb és tömegesebb méneket kapjunk, avagy ilyenek beszerzésére az 1894. évi XIII. t. cz rendelkezései alapján törekedjünk. Ugyancsak törekednünk kellene népies tenyésztésünket a selejtes és

hibás kanczáktól megtisztítani, a test nagyságot ezeknél is kellőleg méltatni és azon hibás nézettől vagy hiedelemtől megszabadulni, hogy hazarészünk klimatikus viszonyai között csak kisebb lovak tenyészthetők. Ez teljességgel nem áll, mert példák bizonyítják, hogy még a legnehezebb nyugati fajták is teljesen kifejlődnek nálunk, ha kellően ápoljuk és megfelelően tápláljuk. Sőt ezen nehéz nyugati fajtáknál tömegük megtartása mellett jobb paták fejlődnek és szervezetük szívósabbá lesz, minélfogva mozgékonyabbak, munkaképesebbek, tehát értékesebbek lesznek nálunk, mint eredeti hazájukban.

A további teendők a vemhes kanczák jobb tartásában, a csikók abrakolásában, megfelelő csikókezelők létesítésében és abban állnak, hogy a teljes, vagy legalább a négyéves kor betöltése előtt csikóinkat még a legkönnyebbnek látszó munkára se használjuk. A négy éves kortól betöltött nyert csikó, ha megfelelő tartásban részesült, a mi viszonyaink között már piaczképes és ha hibátlan, ha a kellő magasságot eléri, minden körülmények között biztos vevőre talál.

Mind az a mit ezen cikkekcskében felemlítettem közvetlen tapasztalatokon alapszik, s mindaz, a mit javasolok, meggyőződésből ered, mely után a szakértő olvasók ítéletére bízom, hogy kell-e hát csakugyan és komolyan átalakítani lótenyésztésünket. És azt hiszem, hogy erre a legjobban felelet az lenne, ha mindazok, kiknek hazarészünk lótenyésztése körül elhivatottságukból folyólag vezérszerep jutott, a cselekvés terére lépnének, mert csak az itt megkezdett tevékenység után birnának aztán teljes fontossággal azok az alkotások és törekvések, melyekről következő cikkemben lovaink értékesítéséről elmondani szándékozom.

L.

Magyar marhánk jövője.

Általánosan ismeretes, hogy szarvasmarhánk alföldi változatának teletélőképessége a minimumon áll. Az is tudva van, hogy az erdélyi jellegű marha tejelés tekintetében a közepszerűséget eléri, itt-ott tul is haladja. Kinek jutna eszébe mégis azt állítani, hogy az erdélyi marha kevésbé szilárd szervezetű, igavonó képesség tekintetében alantabb foknál álló lenne alföldi testvérénél.

De másfelől, a ki Erdély szarvasmarha tenyésztését közelebbről, részleteiben is ismeri, s a ki nemcsak kisebb körzetekben szerzett benyomások után ítél, az tudomással kell bírjon a következőkről. Némely vidékeken, főleg a kiscgazdák kezén találhatók olyan tehének, melyek — dacára az iutenzivnek épen nem nevezhető táplálás mellett állandó igazásnak — a 2000 literen jóval felüli évi tejelési átlagot megadják. Vannak nagyobb tenyészetek, melyekben a tejelő jelleg régibb idő óta elég jó sikerei kultiváltak — s a melyekben meggyőződésem szerint a megfelelő tenyésztési eljárások fokozottabb mérvű alkalmazásával a legkiválóbb eredmények lennének elérhetők a nélkül, hogy a kérdéses másik tulajdon bármit is szenvedett volna. Vannak továbbá egyes körzetek, a melyekben a tej jó értékesíthetése a tenyésztőket önkénytelenül a bő tejelőképeség kifejlesztésére vezette s a hol még finomabb árnyalatokban sem észlelhető, hogy a bővebb tejelés az állatok szervezetében az edzettséget, munkabírást csökkentő elpetyhüdséget vonta volna maga után.

Ezek szerintem mind olyan tényezők, melyekből teljes joggal vonhatunk következtetést arra nézve, hogy magyar marhánkban a magas fokú tejelőképeség igenis kifejleszthető a nagy ellentálló képesség megtámadása nélkül.

Ez lehetne az egyik irány, a melyet a jövőben követnünk kellene s a melylyel a két oldalú használhatóság kiváló mértékben megtartható, illetve elérhető lenne.

De lássuk már most minő más utat kell választanunk oly célból, hogy a magyar marhát gyors fejlődővé átfarmálhassuk oly módon és olyan kivitelben, hogy ez állat sokat emlitett meglevő jeles tulajdonában érzékeny, jelentékeny károsodást ne szenvedjünk.

Szerintem ezen igen nagy fontosságú kérdés csak úgy lenne helyesen, célunknak megfelelően megoldható, ha a nagy ellentálló képességnek egy bizonyos — lehetőleg minimális — mértékéről lemondunk s ezen áldozat árán a gyors növekedő képességet bevezetjük, de csak bizonyos korlátokat tul nem haladó, meghatározott méretekben. Igaz, ezen a közepszerűség jellegét feltüntető eljárással nem leszünk képesek a gyors fejlődésben a legmagasabb fokozatokat elérni De lehetséges lesz egy olyan válfaját kitenyésztenünk, melynek egyedei pl. a fiatal ökrök már negyedik életévük betöltésével elérhetik a testi fejlettség azon fokozatát, melyre ma csak $4\frac{1}{2}$ – $4\frac{3}{4}$ éves korukban képesek kifejlődni. Fiatal üszök pedig már $3\frac{1}{2}$ – $3\frac{3}{4}$ éves korban ellhetnek, holott a mai lassan fejlődés mellett csak a 4 éves kor elérésével tartjuk azt az okszerű tenyésztési elvekkel megegyeztethetőek. E mellett az edzettség, igavonóképesség fokmérője legfeljebb 1–2 vonallal mutatna kevesebbet, mely veszteséget nemcsak ellensúlyozna, de tul is szárnyalna a $\frac{2}{4}$ – $\frac{3}{4}$ év arányában emelkedő gyors fejlődés.

Ezen magasabb fokozatainkban összeférhetlen két tulajdonság ilyszerű arányosításával a közepszerűséget valamivel meghaladó tejelőképeség is igen jól összeegyeztethető lenne.

Ilyen módozatok melletti átalakítással nyernénk egy olyan válfaját, a mely, habár nem kiváló fokozatban, de a közép mértéket minden irányban meghaladó három oldalú használhatóságot szolgáltatna s a mely szerintem sokkal többet érő lenne, mintha marhánk az egyik irányban a másik rovására excellálna.

Igen fontos lehet azon kérdés eldöntése, melyek legyenek azon korlátok, melyeket a gyors fejlődő képesség kifejlesztésében betartanunk kellene, s a melyeknek túllépése az ellentálló képesség meg nem engedhető mértékbeni csökkenését eredményezné. Erre nézve ez idő szerint még nincsenek olyan adataink, a melyek alapján az elkülönítő határvonalat kijelölhetnénk s így a tenyésztő e tekintetben egyelőre saját belátására kell támaszkodjék. Olvastunk arról, hogy egyik új irányban haladó s már is szép sikert felmutatni képes tenyésztésben az lenne a törekvés, hogy a növendék állatok egyéves kor betöltéséig a hány napot számlálnak, annyi kiló élősúlylyal birjanak. Tehát ezen meghatározás mintegy mértékül szolgálja a gyors növekedő képesség megszerzésében. Ily célú törekvés néztem szerint már a tulhajlottság terén mozog, mely állításomat a később okvetlenül bekövetkezendő káros következmények igazolni fogják. Nem méltányolható azonban eléggé azon szempontból, hogy az uttörés nehéz munkájával együtt járó ilyszerű kísérletezések eredményéből igen értékes következtetések és adatok meríthetők, a melyek alapján a gyors növekedő képesség megszerzésének helyes mértékére nézve a jövőben már határozott számokban beszélhetünk. És pedig néztem szerint olyformán, hogy az ivadékok különböző korban élősúlyának megengedhető maximuma megállapítható leendő.

Ezekben kívántam magyar szarvasmarhánk immár elődázhatatlan átalakítására s egyáltalában jövőjére vonatkozó nézeteimet előadni Igaz örömmre szolgálna, ha esetleges tévedéseim egy vagy más autentikus oldalról helyreigazítást nyernének.

Várady Géza.

A kanczák meddőségének okai és azok elhárítása.

Irtá: Equitans.

II.

Főleg a hidegebb vérű, lustább kanczák-nál tapasztalhatjuk néha, hogy a mént ugyan többször veszik fel, de az ellési időről visszszámítva látjuk, hogy már az első hágatás-nál fogamzottak. Kivételes esetként említem itt, hogy egy kancza a vemhesség hetedik hónapjában is ellenszegülés nélkül vette fel a himet.

Mint mondtam az ellés idejéről látjuk azt, hogy mikor fogamzott az ilyen többszörösen háगतott kancza, de azt is oda tettem, hogy „néha,” mert bizony oly esetben, a mikor első fedeztetésre fogamzás történt, azt egy második háगतással rendszerint tönkretesszük és így ellés nem lesz a vége.

Ily esetek előfordulnak vagy akkor, ha az első háगतás után a tulajdonos erőszakkal újra háगतat, mert „biztos akar lenni” vagy az, hogy a kancza „hamis sárlást” mutat. *Mindkét eset számos későbbi nemfogamzásnak oka.*

Említettem, hogy vannak kanczák, melyek fogamzás után nem szegülnek ellen a himnek, ezeket mindenkor ne háგassuk; *csakis akkor van helye az utóháगतásnak, ha a kancza tényleg újra sárlál.*

A hamis sárlást leginkább arról ítéltetjük meg, hogy bár a kancza többször vizel, pérája nem dagadtabb, mint egyébkor, a hüvely pedig a rendesnél nem sötétebb piros. De kissé gyakorolt szem már a ménnel szemben való viselkedéséből is meglátja, hogy hamis-e vagy való a sárlás.

A türelem rózsát terem, itt is beválik. Megeshetik, hogy egy évvel később kapunk csikót, de legalább nem lobbantathatják szemünkre, hogy kanczánkat elrontottuk.

Az ember sokszor akar a természetten tenni, de az nem mindig sikerül. Mikor még a vadháगतás divatban volt, s ott, a hol még divatban van, az összes felháगतott kanczák alig 2-3%-a marad meddő rendes körülmények között, de mióta és a hol a kéz-ből való háगतás divik, 30%-ra vittük fel. Ez pedig kizárólag onnan van, hogy nem figyeljük meg az állatokat. Épen nincs helyén itt az állszemérem, mert nem tudnám, mi van abban, ha egy kancza pérájába nézünk; de azt már határozottan rosszabbnak látom, hogy, mint nem egyszer volt alkalmam látni, „hecz”-ből egy kanczát egymásután háromszor is felháगतnak; vagy mint azt is hallottam „biztonság kedvéért” ugyanígy tesznek.

III.

Hogy fogamzás létrejöhesse, okvetlenül szükséges, hogy a mén ondószálai a kancza méhébe jussanak. Ez nem történhetik meg, ha a kancza jóval nagyobb a ménnél (ha a mén nagyobb az kevésbé hátrányos, mert az képes háगतás közben a szükséghez képest hátsó lábain leeszkedni) vagy, ha a mén himvesszője a kancza hüvelyéhez mérten rövid, illetőleg a kancza hüvelyé igen hosszú, vagy végre, ha a kancza méhszája a fedeztetés alatt zárva marad.

Az első esetben a mén himvesszője annyival kevesebbel képes a hüvelybe hatolni, a mennyivel töve a pérá nyílásánál lejjebb áll. Másrészt tulferde állásánál fogva a hüvely felső falához szorul a himvessző nyílása, minek következtében az ondó kifecskendezése nem történhetik meg szabályosan és könnyen, beállhat az az eset, hogy mindjárt visszafolyik, illetve kifolyik.

Erre nézve minden községben lehetne egy alkalmas hely kiásva, vagy felföldelve, a mi néhány fillérbe kerülne, de nincs majdnem sehoh, hanem azt már hallottam, hogy: „I lát guggoljon lo a . . . !” Pedig sok nem fogamzásnak eleje vétetnek már egy ily egyszerűen elkészített háगतó tórral.

Ha, a második eset szerint, a csődör himvesszője rövid, illetve a kancza hüvelyé igen hosszú, elmaradhat a fogamzás, mert a

him ondója nem fecskendeződik a méhszájon át, azaz a himvessző nem ér annyira, mint a mennyire érnie kellene.

A rövid himvesszőt látjuk, a hosszú hüvelyt pedig kitapinthatjuk. Tiszta zsirral, vagy olajjal, avagy más alkalmas nyálkás anyaggal jól bekent, előbb tisztára mosott és jól levágott körmű kézzel óvatosan benyulunk a hüvelybe, míg ujhegyünkkel a méhszáját elérjük és így kezünkön megmérhetjük a hüvely hosszát. Ajánlatos, főleg fiatal, még nem csikózott kanczáknál e műtétet kiszezü ember végeztetni, de még ajánlatosabb e kitapogatót állatorvossal végeztetni. A legjobb idő e mérésre, ha a kancza sárlál, mert ilyenkor hüvelyé nyálkásabb is, aztán pedig ilyenkor inkább is türi, mint máskor.

Ha ilyen esettel állunk szemben, t. i., hogy vagy rövid a himvessző, vagy hosszú a hüvely, igen jó szolgálatot tehet a következő eljárás: A mikor a mén felugrott, s a himvessző be van igazítva, akkor két erősebb ember hátával a him farának támaszkodik és így elősegítik a him vesszőjének mélyebbre való hatolását. E támasztással addig kell tartani, mi a ménnél a magkiömlés be nem végződött, a mit ugy tudunk meg, ha a himvesszőt a pérá nyílása előtt, alól átfogjuk, a mikor is érezzük a magkiömlést.

Ez az eljárás különben akkor is jó szolgálatot tesz, ha a mén már öreg, vagy hátsó lábain gyenge.

Az utolsó esetet illetőleg, azaz, mikor a méhszáj zárt, és azért nem juthat a mag a méhbe, a következő fejezetben külön szölok.

(Folyt. köv.)

KISSEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

+ **Kerti rovár-irtók.** Kertjeinknek nem megvetendő ellenségei a giliszták, drótférgek, stb., melyeknek irtása igen nehéz, mivel a növények gyökerét támadják meg, s a földben élnek s hozzá a gilisztát hiába aprózzuk föl, nemhogy elpusztulna, sőt szaporodik, mivel gyűrűs teste minden levágott ízéből új féreg fejlődik ki. Hogy ott, hol értékes kerti veteményeket természetnek, mennyi kárt tehetnek ezen férgek, ha elszaporodnak, szolgáljon erre nézve téjékozássul egy külföldi tudós számítása, mely szerint azt mondja, hogy egy kerti varangyos béka az által, hogy a kert ezen ellenségeit pusztítja, évenként átlag 80 forint kárt akadályoz meg; ezen adat nem csálhatatlan, de jellemző.

A férgek ellen védekeznek mésszel, sóval stb., de többé kevésbé van haszna ennek csupán, miként megtörtént egy alföldi gazdával is; az ő kertjében a férgek annyira elszaporodtak, hogy majdnem lehetetlen volt abban retket, hagymát s főzeléket ültetni.

Különféle szerekek: mésszel, sóval stb. megkísérelte, hogy a kellemetlen vendégeket elűzze, de fáradozása sikertelen volt, végre véletlenül jutott ennek gyógyszerére, azt vette észre, hogy kertjének azon helyén, hol félig elégett faanyag volt huzamosabb ideig, a következő nyáron egészen kivált a kert többi részétől, erre faszénporral vontá be egész kertjét s azt felásván, a férgek teljesen elpusztultak. *Jó.*

+ **Zsizsikes lencse kezelése.** Hogy a lencsében előljék a zsizsiket, általánosan azt a módszert követik, mely szerint meleg kemenczében füllesztik a lencsét; igaz, hogy ezen eljárással elpusztul a zsizsik, de a legtöbb esetben tönkre mennek a csira-sejtek is, mivel a kemencze melegét nem lehet szabályozni s most igen meleget, majd igen mérsékelt hőt kapunk, tehát az eljárás nem czél szerű.

Mivel azonban nem bírnak oly eszközökkel, melyekkel a lencsét a zsizsiktól megóvhatnánk: módot kell keresnünk, melylyel zsizsikes lencsetermésünket értékesíthessük s élvezhetővé tessük; erre a czélra igen alkalmas a vízfürdő. A lencsét féléretten betakarítjuk s megszárogatva kicsépeljük, ezután nagy üstben vagy fazékban vizet forralunk

s egy ritka fonású kosarat lencsével félig megtöltve, azt kétszer-háromszor egymásután a zubogó vízbe mártjuk, úgy, hogy a lencse egészen beme-rüljön.

E műtéttel elérjük, hogy a zsizsik elpusztul, a csiraképeség megmarad, a szemek eleven színöket megtartják s a lencse jól fővő lesz. *if.*

+ **Ivóvizünk tisztítása.** A víz a szerves életnek nélkülözhetetlen feltétele, ugys mint táplálék, de különösen mint a gyomorban működő oldószer, nem közönbös dolog tehát, sőt igenis fontos az egészségre nézve, hogy milyen vizet iszunk magunk, s milyen vizet itatunk jószágainkkal.

A jó ivóvíz tiszta, átlátszó, szintelen és szagtalan, csupán a föld mélyében föloldott és magával ragadott sókat és savas sókat tartalmazza, e tekintetben megbecsülhetetlen az ártézi kutak vize s a forrás vizek, melyek több-kevesebb magnesia és mésszókat és savas sókat tartalmaznak, melyektől nyerik izüket s keménységüket; de a nép legnagyobb része — jobb hiányában — vagy kutakból meríti vizét, a melyeket a lakások körül meggyülemelő szenny már régen befertőzött, vagy pedig a községen vagy az alatt elfutó patak-ból, vagy folyóból, mely többé-kevésbé mindig iszapos, szerves anyagokat, rothadó szerveket, az előbb érintett helységek szennyét hozza magával.

Az iszapos folyóvíz, úgy mint a tisztátalan kutvíz is egészségtelen s a legveszedelmesebb járványokra (kolera, tifusz, bélihurut) hajlamosítja az embereket; ez teszi szükségessé, hogy ha jobb, tisztább vizet nem kaphatunk, a meglévót tisztítsuk meg.

A szennyes víz tisztítására igen sok szűrő készülék van használatban, a melyek igen jók, de valamennyinek az a nagy hibája, hogy drága és figyelmes gondozást s figyelmes kezelést igényel.

Közönséges használatra a vidéken sokkal ajánlatosabb, ha magunk készítjük a szűrőt, melynek előnye, hogy egy nagyobb hordón — havicson — s kevés faszélen kívül egyebet nem igényel s ha benne a faszén elég tömören áll, az oldatlan szerves és szervesetlen anyagok mellett a baktériumok nagyobb részét is visszatartja s bő vizet ad. Készítése a következő.

Körülbelül egy 60—100 literes, esetleg még nagyobb hordónak kivetjük az egyik felekét; azután megtöltjük $\frac{1}{4}$ rész tartalmáig tiszta kavicssal, erre a hordó közepéig kimosott, öreg szemű homokot borítunk, fölébe 10—16 csmeter vastagságu rétegben apró darabokra tört faszénet teszünk, a melyet megint egy réteg (10—15 cm.) öreg szemű homokkal s végre kavicssal befedünk, oly módon azonban, hogy a hordó ne legyen egész megtelve. Egy másik hordóba vagy még helyesebben nyílt cseberbe öntjük a megszünni való vizet. Ezt a csebert magasabbra állítjuk, mint a szűrő áll, s csapon át a vizet a kavicsra hagyjuk folyani.

A víz a szűrőrétegeken keresztül áramol s megtisztul: alól nyílást készítünk a szűrőn, a melyen a megszürt víz tiszta edénybe gyűjthető.

A víztartó hordóból a csapon át csak oly gyorsan szabad a vizet bocsátani, hogy a kavics fölött meg ne gyűljön, a csapot tehát e szerint kell igazítani. Legjobb a szűrőt a pinczében elhelyezni, hogy a víz mindig friss legyen.

A víztartó hordót gyakran ki kell öblíteni; ugyszintén a szén fölött álló kavics és homokrétet időnkint ki kell szedni s jól ki kell mosni; a szűrő így egész éven át s tovább is használható. *if.*

+ **Az ugorka nagyban való termelése** nagyon jövedelmező, termelése nagyon ajánlatos főleg oly középirtokosoknak és kisgazdáknak, kik nagyvárosok közelében laknak, mindig biztos piacra találnak. Ezt a következtetést vonhatjuk le a zrnai földmívelési és szőlőmívelési iskola jelentésében levő cikkből, a mely szerint egy hektár ugorkának

tiszta jövedelme 754 koronára, vagy egy kat. holdra átszámítva körülbelül 420 koronára rugott. A termelés költsége és pedig a telek-tőke kamatja, szántások, istálló- és műtrágya alkalmazása, mag, ápolás, aratás, válogatás, fuvarozás stb. 876 koronát tett ki s ezzel szemben 2500 tányérról 1630 korona nyers bevétel éretett el. E számokat olvasva önkénytelenül is felmerül a kérdés, hogy miért alszik a magyar gazda és miért forczirozza mindig csak a búzát és ismét a búzát.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Jégverés.** Junius 24-én délelőtt háromnegyed 12 órakor óriási jégeső vonult fel a Maros völgyén Maros-Ludas és Maros-Vásárhely között. A vihar két ágra szakadt Bogátnál s a völgyeket kevésbé érintve a hegyesebb határokon egész M.-Ugráig hnzódott, szeszélyes irányu utjában minden mezei terményt s a közbeeső szőlőket is többé kevésbé tönkretéven. A jégverés 10 község határára terjed ki, melyek között Bogát, Dátos, Leken-cze, Radnóth községek határai kevésbé szenvedtek, ellenben *O.-Sályi, O.-Kocsárd, Gymlas, Laczkód, Erdőalja, M.-Ugra és M.-Csapó* községek határain a diónagyságu jég egy rövid félóra alatt elvégezte az idei aratást. Sajnos, hogy a jégkárt szenvedett gazdák legnagyobb része nem volt biztosítva. Vanak 3—400 holdas birtokok, kiknek semmi terményük nem maradt.

— **Szőlőoajtványok hamisítása.** A földmivelésügyi miniszteriumban a napokban a magánfelek részéről elárusított szőlőoajtványok jósága, fajtisztasága és fajazonossága tekintében fölmerült panaszok folytán az e téren elkövetett visszaélések megakadályozása érdekében teendő intézkedések előkészítése céljából szűkebb körű értekezlet volt, a melyen a miniszter s utóbb Kis Pál államtitkár elnökelete alatt, a belügyi és az igazságügyi miniszterek küldöttei, az országos magy. gazdasági egyesület képviselőjében Bernáth Béla országgyűlési képviselő, Sándor János főispán, Sipos Árpád dr. jogakadémiai tanár, a nagyváradi hegyközség elnöke s a földmivelésügyi miniszterium illetékes tanácsosai és szakközvegi vettek részt. Az értekezlet egyhangulag oda nyilatkozott, hogy nem tökéletes forradásu vagy egyébként hibás, nem fajtiszt és nem fajta azonos oajtványok forgalomba bocsátása által elkövetett visszaélések megakadályozása érdekében szigorú intézkedéseket kell tenni.

— **Erdőkerülők alapítványa.** A gazdasági törvényjavaslat megalkotásánál a legfontosabb, de egyuttal legnehezebb kérdések egyike a nyugdíj törvényes szabályozása. De hogy törvény nélkül is, a noble officiummal is sokat lehet tenni, azt bebizonyította legutóbb Schlauch nagyváradi püspök az erdőkerülők nyugdíj és betegsegélyző alapjára adományozott 20,000 koronás alapítványával. Az az egy kétségtelen, hogy a mezőgazdaság érdekében való az, hogy aggságukta, betegségükre, rokkantságukra minél jobban biztosítsuk a gazdaságban alkalmazottakat, a kiknek foglalkozása valóban minden más foglalkozásnál jobban elköveti a szervezetet.

— **Tenyészállatkiállítás a párisi világkiállításon.** E hó 18-án zárult be a Vincennesben tartott nemzetközi tenyészállatkiállítás. 2241 darab szarvasmarha, 713 drb. juh, 292 drb. sertés és 2679 drb. baromfi volt kiállítva. Kedvezőtlen állategészségügyi viszonyok miatt nem vettek részt Magyarország, Ausztria, Németország, Oroszország, Spanyolország, és Svájc. De a francia tenyésztők közül is sokan kénytelenek voltak a vidékükön uralkodó száj- és körömfájás járvány miatt távol maradni. A mint előrelátható volt, az angol tenyésztés sem volt erősen képviselve, noha a walesi herceg gyönyörű southdown juhok kiállításával jó példával járt elől. Shropshire, Hampshire és Lincoln husmarha, egy gyönyörű Hereford-marha csoport és néhány Red-Polled marha képezték az angol kiállítást. Olaszország nagyszámu romagnoli és piemonti szarvas-

marhát, Hollandia a hollandi és poldi fajtájú marhát állította ki. Bizony nagy kár, hogy nem vehettünk részt ezen a kiállításon, a hol a különféle marhákkal összehasonlithattuk volna a mi magyar marhánkat.

— **A husbevétel szabályozása Németországban.** A németek a náluk megszokott kitarással és igyekezettel dolgoznak köz- és mezőgazdaságuk fölvirágoztatásán. A huszemle-törvény, a kereskedelmi szerződéseknél követendő irányelvek megvitatása, melyekről tudjuk, hogy egyrészt baromfityénységük, másrészt komlótermelésük érdekében valók, mind arra a célra törekszenek, hogy az idegen versenyt kiszorítsák. És erre törekszik az az értekezlet is, melyet a birodalmi egészségügyi hivatal fog a legközelebb tartani s melynek tárgya a külföldi hus Németországba való behozatalának szabályozása. Ez természetesen minket is fölötte érdekel, mert tetelem huskivitelünk van oda. Elő kell készülnünk arra, hogy az új kereskedelmi szerződés megkötésénél a német agráriusokkal erős harcunk lesz és pozíciókat fogunk veszteni.

— **Tojásküldemények csomagolásának szabályozása.** A tojásküldemények szállításánál napirenden levő sérülések és dézsmálások oka első sorban az áru rossz csomagolásában a mai tojásládák hiányosságában keresendő, mely az egyes darabok súlyával arányban nem áll és így különösen átrakodásoknál a sérülés esélyeit növeli, szigoruan követendő elvül mondja ki az államvasutak igazgatósága, hogy kifogástalan csomagolási eszköznek a tojásszállításhoz ez időszert használt szokvány (usance) láda, darabonként való szállítás esetén csak akkor tekinthető, ha a) teljesen ép deszkából, vagy léczből van összeállítva, b) a deszkák illetőleg léczek közti köznek szélessége 3 cm-nél nem nagyobb, c) s végül, ha három helyen, ugymint a két végén és középtűt, megfelelő vastagságú vasvédő abronccsal körül fogva és leszögezve van. Mindazon darabárúként feladásra hozott tojásládák, melyek a csomagolás emez elveinek meg nem felelnek, ha különben teljesen épek, szállításra csak a csomagolás hiányosságának elismerése mellett vétetnek fel. Olyan ládák, melyek az egyes deszkák vagy léczek közti közök 3 cm-nél szélesebbek, vagy melyek törött deszkából vannak összeállítva, illetve jól leszögezve nincsenek, szállításra a csomagolás hiányosságának elismerése mellett sem fognak felvétetni. Kocsirakományokban feladásra kerülő tojásküldeményekhez használt ládákra yas védőabronccsal való ellátása nem kötelező, ezeknél elégséges, ha a helyes csomagolás fenti egyéb elveinek megfelelnek. Tekintettel azonban arra, hogy a tojásládák helyes csomagolására vonatkozó fentebbi rendelkezések átmenet nélkül hirtelen nem foganatosithatók, a tojaskereskedelem káros megzavarásának elkerülése céljából jelen rendelet csak f. évi szeptember hó 1-től fogva lesz kötelező.

— **Fakonzerválás.** Minden gazdaságban nagy szerepet játszik a faalkotrészek és azok fönntartásának költsége. Minden körültekintő gazda tehát azon lesz ebben a szűk világban, hogy a meglévő jól kihasználtassák és sokáig megmaradjon. Ma már belátták, hogy a fának megvédése nedvesség, időjárás ellen nem annyira a régi áthatlan olajfestékekkel, kátránnyal eszközölhető, mint inkább az ugynevezett imprequáló szerrel, a „Carbolincummal.” Ezt kívánja a mai kor előrehaladott tudománya. A legjobb és legrégibb ilyen szer az *Avenarius-féle Carbolincum*, mely önmagának köszönheti óriási elterjedését.

Fölhívjuk olvasóink figyelmét mai számunk ezen hirdetésére. (333)

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

Budapesti gabonatözsde.

I. Készárúüzlet. (Junius 28.)

Készárúüzletben az irányzat igazgatón gyenge volt. Néhány ezer métermázsza buza kelt el változatlan áron. Eladott: Buza 7.55—8.15 K. Az árak 50 klg.-ként koronaértékben értendők.

II. Határidő-üzlet.

Amerikában tegnap újra hausse volt. Az árak két centtel emelkedtek. Az utolsó termésbecslés már csak 400 millió bushel. Nálunk azonban a búzát ma is olesón kinnlították és a külföldi piacok áralakulását teljesen figyelmen kívül hagyták.

Kötések. Az üzlet folyamán a következő kötések történtek:

Buza okt.-re	8.02, 7.92, 7.97.
Rozs okt.-re	6.85, 6.82, 6.84.
Zab okt.-re	5.19, 5.62.
Tengeri júliusra	5.61, 5.62.

Kolozsvári piac.

A csütörtöki (junius 21-iki) **hetivásáron** a következő gabona-árakat jegyeztük föl.

Buza métermázsánként	K-tól	12.40—14.40	K-ig.
Rozs	"	11.20—11.60	"
Zab	"	08.00—08.60	"
Kukoricza	"	10.80—11.00	"
Burgonya	"	07.00—00.00	"
Széna	"	05.00—09.00	"

Magyar Jelzálog-Hitelbank

Képviselősege Kolozsvártt

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

Az intézet alaptőkéje 30 millió korona.

4%-os és 4½%-os

Záloglevélkölcsönöket

nyujt és pedig 4%-os kölcsönt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel 5 százalékkal.

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5.40 százaléknál évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4½%-os záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5.40 százalékkal és nagyobb városokban fekvő házakra 42½ évi törlesztéssel 5.65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdőrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet

bizalmi férfiai adnak véleményét. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4½%-os záloglevelek, 3%-os és 4%-os nyereménykötvények.

NYILT-TÉR.

AZ

BIZTOSÍTÓ-TÁRSULAT

alapított 1838-ik évben.

Vagyonbiztonsági tőkéje 104 millió korona.

A magyarországi igazgatóság intézője:

Br. PODMANICZKY FRIGYES.

E társulat, mely 62 éves fennállása óta 440 millió koronát fizetett ki károk fejében, biztosít a legjutányosabb feltételek mellett: **tűz- és robbanási-, valamint jégokozta károk** ellen, továbbá az emberek életére, halál és elérési, valamint kiházasítási esetekre.

Erdélyrészi vezérképviselőség

Kolozsvárt:

Szekula Ákos

vezérfelügyelő.

(250.)

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT:

Felölös szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

Segéd-szerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

HIRDETÉSEK.

Hazai Jpan

FUGHS és SCHLICHTER.
Budapest, VI. Jász-utca 7.

Csakis

a

Hazai ipart

pártoljuk.

(292. I.)

Fairbanks mérlegek a legökölteesebb mérlegszerkezetek.

A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszerűek, tolösúlyos fémmérőkarral bírnak s a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mérlegelik. Tartósság, pontosság és könnyű kezelésük fogva úgy hazánkban, mint a külföldön a legelső díjat nyert legkitünőbb mérlegek.

Gazdasági-, szekér-, marha-, zsák- és raktári mérlegeinket

czélszerű és a czélnak megfelelő szerkezetük fogva különösen a gazdák, gazdaságok és uradalmak részére a legmelegebben ajánlhatjuk. A jutányos árakban, melyek súlyokkal számított jobb kivitelű tízedes mérlegek árainál nem magasabbak, a hitelesítés, csomagolás és loco vasutara való feladás költségei már befoglaltatnak — Gazdasági egyesületi tagok árkedvezményben részesülnek. Gyártásunk állami felügyelet alatt áll. Megrendelések közvetlen központi irodánkhoz, Andrásy-út 14. címzendők. Árjegyzékkel, felvilágosítással szintén központi irodánk szolgál.

(262.)

FAIRBANKS
MÉRLEG és GÉPGYÁR
részvény-társaság
BUDAPEST,
Andrásy-út 14.
Gyár: Külső Váci-út 156.

Szabadalmazott

kosár betétek

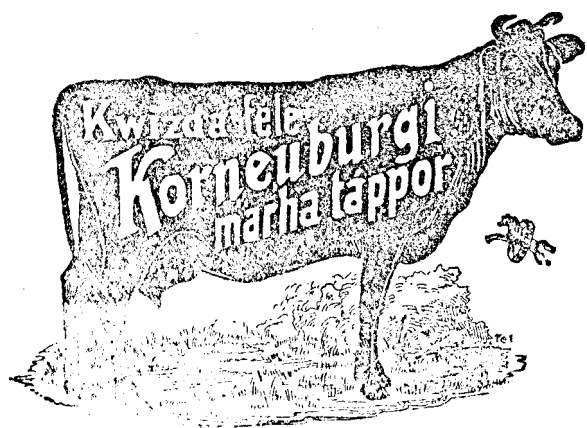
gőzseplőgépek számára, kaphatók a feltalálónál, teljes felelőség mellett, hogy tiszta cséplést lehet vele végezni a legrosszabb esetben is.

A kosár betétek árai:

(301.)	4 lóerejű géphez	30	frt.
	6 " "	35	"
	8 " "	40	"
	10 " "	45	"

Megrendelés esetén a kosár szélességének mérete beküldendő. **BAJZÁTH IGNÁCZ** Székelyhidon.

Kwizda-féle Korneuburgi marha táppor.

Mértékletességi gyógyszer lovak, szarvasmarhák és juhok számára. Már 50 év óta a legtöbb istállóban használatban van étvágytalanság, rossz emésztés ellen, valamint teheneknél a tej javítására és a tejjel fokozására. Egész skatulya ára K. 1.40., fél skatulya ára 70 fillér. Csak akkor valódi, ha a fenti védjegyvel van ellátva. Kapható az összes gyógyszertárakban és drogueriákban. (328. II.)

Főraktár:

Kwizda Ferencz János

cs. és kir. osztrák-magyar, román királyi és bolgár főhercegi udvari szállítóval, körgyógyász Korneuburg, Bécs mellett.

Gyümölcs és szőlő bor készitési gépek.

Gyümölcs és szőlő sajtók,

folytonosan ható kettős emeltyű szerkezettel és nyomóerő szabályozóval.

A munkaképesség 20% nagyobb mint bármely más sajtónál.

Szőlő és gyümölcs zúzó

és bogyo morzsolók.

Teljesen felszerelt szüretelő készülékek.

Szőlő és gyümölcs örlők, Aszaló készülékek gyümölcs és főzelék aszalásra, gyümölcs-vágó és hámozó gépek, legújabb szerkezetű szabad. önműködő „Syphonia” gyümölcs és szőlővessző permeterzők, gyártatnak és szállítatnak jótállás mellett a legjobb kivitelben

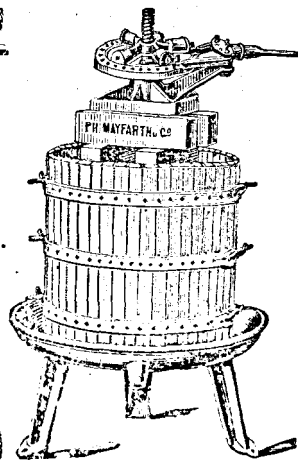
Mayfarth Ph. és Társa cs. kir. kizár. szabad. gazdasági gépgyárak, vasöntőde és gőzhámor. **Bécs, II. Taborstrasse 71.**

Külföldön 400 arany, ezüst és bronz éremmel.

Az országos mezőgazdasági egyesület nagy aranyérme 1899. Szegeden.

Arjegyzékek ingyen és bérmentve. Képviselek és viszontárúsltók felvétetnek.

(334.)

Védjük szőlőinket

a különféle szőlőbetegségek ellen!

A szőlő peronosporájának a leghatékonyabb ellenszere a dr. Aschenbrandt-féle

„bordói por“

Kezelése egyszerű, az oldat néhány percz alatt elkészíthető, kitűnően tapad, a permetezőgépeket el nem dugaszolja.

Ára: (loco Budapest a „Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének“ raktárában) 50 kgos zsák a kg. 76 fillér, 5 és 10 kgos zsák a kg. 80 fillér.

A szőlő lisztharmatának leghatékonyabb ellenszere a dr. Aschenbrandt-féle

„rézkénpor“

A por finomságánál fogva nagy anyagmegtakarítás, a por jobban tapad és nem bűdösíti annyira a bort, mint a tiszta kénpor.

Ára: (loco Budapest a „Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének“ raktárában) 50 kgos zsák a kg. 52 fillér, 5 és 10 kgos zsák a kg. 56 fillér.

Hamisítás kizárva!!

Minden csomagnak el kell látva lenni ólomzárral és a Borászati Lapok ellenőrző bélyegével

A porok megrendelhetők:

A Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél (Budapest, Alkotmány-utca 31.) (335.)

A Borászati Lapok kiadóhivatalánál (Budapest, Üllői-út 25.) azonkívül Nagy Pál urnál (Torda)

A legjobb és legolcsóbb

FAKONSERVÁLÓ SZER

most és marad is a már 20 év óta kipróbált

Avenarius-féle szabadalmazott

CARBOLINEUM

Részletes leírások és utmutatások ingyen és bérmentve.

AVENARIUS R. Carbolineum-gyára Amstetten.

Iroda: Bécs, III./I. Haupstrasse. (333.)

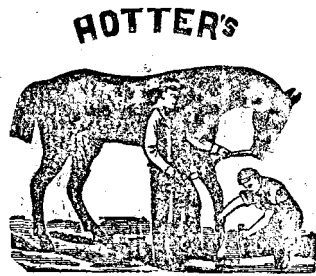

HOTTER F. J. R. Szt.-József gyógyszerháza a sz. Józsefhez

Bécs. XII/2., Schönbrunnerstrasse 182.

Hotter-féle Absorbinol

1/1 palack frt 6— 1/2 palack frt 3.50. Eltávolít mindennemű kinővést és zsiros testtapadékat. anélkül, hogy a szőrt tönkre tenné. Etősíti a metámadott és gyenge inakat, eltávolít és tönkre tesz minden csomót az izmokon és megóv minden gyulladástól; különösen bevált epebajoknál, csülökdaganatoknál, patabütyköknél, vastag térdnél, csomónál az inakon, vastag bokánál, daganatoknál, ahol ilyenek fellépnek. A térdek remegését megszünteti s meggyógyítja a zuzódásokat.

HOTTER'S

állatgyógykészítményei

a jelenkor legkitűnőbbjei, melyek számos bizonylat szerint semmi más hasonló szerek által hatásukban el nem érettek. Raktárak a gyógyszerházakban és drogériákban.

Főraktár: Dr. BUDAI EMIL városi gyógyszerházában Budapest városház-ter és TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerházában Budapest VI. Király-utca 12. (324.)

Hotter-féle Training-Fluid

1 palack frt 1.20.

Az inakat és izmokat a magas öreg korig állandó erőben és frissen fenntartja, az állatot a bedörzsölések után a legnagyobb fáradalmakra és vontatásra képesíti. A túleröltetés következményeinél, bénulás, szaggatás és merevedésnél meglepő sikerrel alkalmaztatik.

Hotter I. és II. sz. disznópora

1 kiló frt 1.20.

Legjobb étrendi szer a disznók étvágyának és az azzal járó emésztésnek előmozdítására; kitűnően bevált orbáncznál. A II. számú hasmenésnél alkalmazandó.

Hotter-féle kólíka elleni szer

1 üveg 1 frt 50 kr.

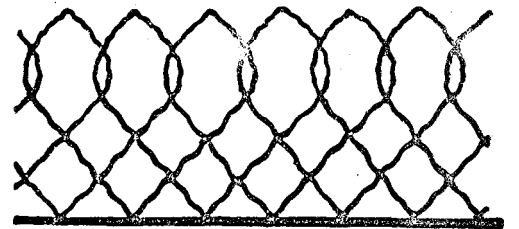
Lovaknál mindennemű kólíka és huy felakadás, szarvasmarháknál pedig pufadság ellen alkalmazandó.

LÉBER GYULA

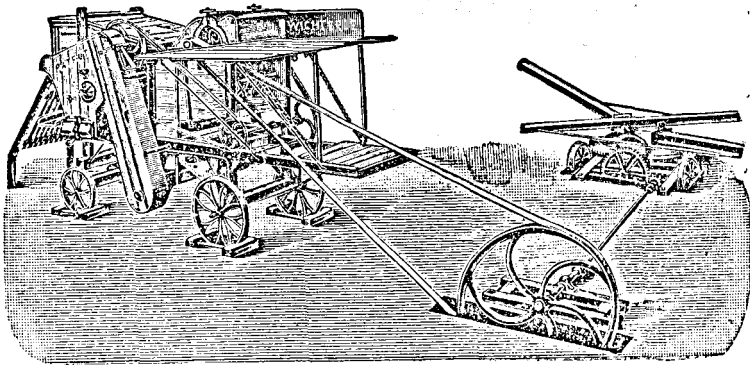
első erdélyi sodrony szövet-fonat és szita-áru gyára

KOLOZSVÁRT, Torda-utca 9. szám.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez való Gép-sodrony-fonatait, majorsági udvarok fonattal való bevonását; pincze, padlás, felső világsági, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, áthányó rosták, szén, kocsz, kavics válogatásához; szikrafogók gépekhez. Zöldre festett légy szövet, szelelő és lóher-rosták. Backer-féle rosták és egyébféle használatra vas-, réz- és czinszövetek, Kruppa-sodrony szegélyzetek, acél tüskés sodrony-kertek s. a. t. bekerítésére. Különbféle mintákban, fakeretbe foglalt rosták és sziták, ruganyos ágybetétek (mátrác), sodrony-lábtörők. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók. (121.)

Munkához 2—3 ló vagy ökör elégséges. ⚙️ Gözcséplők helyettesítője. ⚙️

Az utolsó években 34 első díjjal kitüntetve. Első prozsniczi Gazdasági Gép- és Gözmotorgyár WICHTERLE F.

Magyarországi vezérképviselő KÁLLAI LAJOS.

BUDAPEST, VI. ker., Gyár-utca 50. szám.

(323. I.) ajánlja új találmányu dupla golyócsapágyu szabadalmazott

kettős tisztító

járgányos cséplőt, árpatoklyászoló és 3 zsákkifolyóval és legzezszerűbb lóherhüvelyezővel.

Tiszta cséplése, nagy munkaképessége felülmulhatatlan.

A jelenkor legkönnyebben járó cséplő készlete. Csépléshez fele igavonó erő sem szükséges, mint eddigi gépekhez.

Kisebb motorral is kitűnő sikerrel üzemben tartható.

Gépeink megtekinthetők nagyszabásu telepünkön VI., Gyár-utca 50. szám.

VIZMENTES PONYVÁK KAZAL, MOZDONY ÉS CSÉPLŐGÉPEKRE.

ELSINGER M. J. ÉS FIAI

BUDAPEST, V. ker. Thonet-udvar.

TELF., (305) (Tirol.)

BÉCS I., Volksgartenstrasse 1.

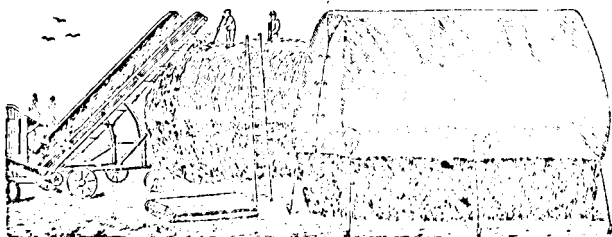
Vizmentes Ponyvák

elismert kitűnő minőség — [] metr. 1 K. 60 fillér és följebb

Zsákok

Tarpaulin- varrással és varrás nélkül 75 fillér és följebb
Rovatás- Sátrak, esőköpenyek öltönyök.
Kender- kendertömölő, tűzi és itató-vedrek.

Árjegyzék és minták ingyen és bérmentve. — Leggyorsabb kiszolgálás. Minden város jobb üzletében a mi gyártmányainkat tartják és szíveskedjék határozottan Elsinger gyártmányt kérni.

Elpusztíthatlan — minőségben

REPCEPONYVÁK,

Vitorla-vászon ponyvák,

KOCSI-PONYVÁK.

Alapított 1830. — Cs. kir. szab. vizmentes szövetgyár. 46 Kitüntetés.